

VAASAN YLIOPISTO
LASKENTATOIMEN JA RAHOITUKSEN YKSIKKÖ
TALOUSOIKEUS

Iisa Linner

TASAVEROJÄRJESTELMÄ:
OLISIKO TASAVEROMALLI SUOMELLE PAREMPI VEROJÄRJESTELMÄ?

Talusoikeuden
pro gradu -tutkielma

Vero-oikeuden koulutusohjelma

VAASA 2019

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	3
LYHENTEET	5
TIIVISTELMÄ	7
1. JOHDANTO	9
1.1. Tutkielman tavoite ja tutkimusongelma	12
1.2. Tutkielman kulku, rakenne ja menetelmä	13
2. HYVÄ VEROJÄRJESTELMÄ	15
2.1. Verojärjestelmän tehtävät	17
2.2. Oikeudenmukaisuus	20
2.3. Yksinkertaisuus ja tehokkuus	24
2.4. Verokilpailu	25
3. ERIYTETTY TULOVEROJÄRJESTELMÄ	29
3.1. Nykytila	30
3.2. Muut ongelmakohdat	35
4. TASAVERO	43
4.1. Tasaveron määritelmä	43
4.2. Tasaveromalli	44
4.3. Esimerkkinä Viro	48
4.4. Julkinen talous ja ratkaisuja	50
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	63
LÄHDELUETTELO	76
LIITTEET	85

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

	sivu
Kuvio 1. Veronmaksajain Keskusliiton ” <i>Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018</i> ” -selvityksen Marginaaliveroprosentit vertailumaissa sekä Suomessa esimerkin ollessa 140 000 euroa	31
Taulukko 1. Veronmaksajain Keskusliiton ” <i>Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018</i> ” -selvityksen palkansaajan tuloveroasteet neljällä eri palkkatasolla Suomessa ja verrokkimaissa vuonna 2018	33

LYHENTEET

Avainhenkilölaki	Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta 18.12.1995/1551
BKT	Bruttokansantuote
EK	Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
EU	Euroopan unioni
IMF	International Monetary Fund (suom. Kansainvälinen valuuttarahasto)
KHO	Korkein hallinto-oikeus
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (suom. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö)
Pk-yritykset	Pienet ja keskisuuret yritykset
SAK	Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö
Sote-palvelut	Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VATT	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VM	Valtiovarainministeriö

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö**

Tekijä:	Iisa Linner
Pro gradu -tutkielma:	Tasaverojärjestelmä: Olisiko tasaveromalli Suomelle parempi verojärjestelmä?
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri
Oppiaine:	Talousoikeus
Työn ohjaajat:	Juha Lindgren ja Siru Lönnblad
Aloitusvuosi:	2016
Valmistumisvuosi:	2019

Sivumäärä: 85

TIIVISTELMÄ:

Tämän maisteritutkielman tavoitteena on selvittää, olisiko tasaveromalli Suomelle parempi verojärjestelmä kuin nykyinen eriytetty tuloverojärjestelmä, johon sisältyy ansiotulojen progressiivinen verotus. Tasaverotusta tutkitaan eri näkökulmista ja verrataan progressiiviseen verotukseen. Aihetta tarkastellaan etenkin henkilöverotuksen ja verotuksen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tutkielmassa käytetään havainnollistavana esimerkkinä Viron tasaverojärjestelmää. Vaikka yritysverotus ei ole tutkielman keskiössä, sivutaan tutkielmassa myös sitä, koska yritysverotus on merkittävä ja kiinteä osa verojärjestelmää kokonaisuutena ja rakenteellisia uudistuksia tehtäessä olisi muun ohella päätettävä, miten tämän osalta toimitaan. Tutkimuksen päätavoitteen saavuttamiseksi työssä tutkitaan, mitä tasavero on, käsitellään ytimekkäästi hyvän verojärjestelmän ominaisuudet sekä esitellään Suomen nykyinen eriytetty tuloverojärjestelmä pähkinänkuoressa.

Suomen huoltosuhte heikkenee entisestään ja näin ollen olisi tärkeä maksimoida resurssit työelämän käyttöön. Kuten valtiovarainministeriön helmikuussa 2019 julkaisemasta virkamiespuheenvuorosta ilmenee, yhtenä Suomen keskeisistä ongelmista voidaan pitää rakenteellista työttömyyttä, joka on pysynyt korkeana. Viimeistään nyt olisi tärkeätä pohtia keinoja ja tehdä rakenteellisia muutoksia, joilla työhön kykenevät henkilöt saataisiin kannustettua työn tekoon. Tällä hetkellä yhtenä jarruttavana tekijänä voidaan pitää esimerkiksi kannustinloukkuja ja ansiotulojen kireää verotusta. Voisiko tasaverojärjestelmä olla yksi keino kannustaa ihmisiä siirtymään työelämään sekä houkutella ammattitaitoista työvoimaa Suomen työmarkkinoille ja toisaalta kannustaa kotimaisia ammattiosaajia jäämään Suomeen töihin? Ansiotulojen tulonsiirrossa eli niin sanotusti tulojen uudelleen jakamisessa olisi huomioitava myös oikeudenmukaisuus näkökulma, onhan tämä yksi hyvän verojärjestelmän ominaisuuksista.

AVAINSANAT: Tuloverotus, tasavero, progressio, eriytetty tuloverojärjestelmä, oikeudenmukaisuus

1. JOHDANTO

Viime vuosikymmenien kuluessa OECD-maista useat ovat uudistaneet tuloverojärjestelmiään. Uudistusten myötä on pyritty saamaan aikaan taloudellisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö, jossa kannustetaan työntekoon, riskinottoon ja yrittäjyyteen sekä luodaan kannustimia talouskasvulle. Lisäksi on tavoiteltu oikeudenmukaisempaa, tehokkaampaa ja yksinkertaisempaa verojärjestelmää. Suuri osa tehdyistä uudistuksista on laajentanut veropohjaa sekä madaltanut veroasteita. Uudistuksissa on nähtävissä pääsuuntauksina tasavero- sekä duaalimalli eli eriytetty tuloverojärjestelmä, jossa pääomatulojen verotus on eriytetty henkilön palkkatulojen ja eläketulojen verotuksesta. Myös Suomen lähellä toteutetaan veromalleista molempia, kuten Ruotsissa ja Norjassa duaalimallia, kun taas tasavero on ollut Venäjällä ja Baltian maissa suosittu verotusmuoto.¹

Suomessa on keskusteltu tasaverojärjestelmästä 1990-luvulta alkaen, kun siirryttiin nykyisen eriytetyn tuloverojärjestelmän piiriin. Valtionverotuksen osalta ansiotuloja alettiin verottaa soveltaen progressiivista asteikkoa ja pääomatuloja puolestaan suhteellisen verokannan mukaan. Vuoteen 1993 saakka kaikki tulot laskettiin yhteen ja tämän perusteella määritettiin veron suuruus eli verotuksessa tulolähteitä ei jaoteltu erikseen verotettavaksi. Järjestelmään sisältyi kuitenkin verovapautuksia ja vähennyksiä. Progressiivista verotusta on siis vuodesta 1993 alkaen sovellettu ainoastaan valtionverotuksessa ansiotuloihin. Pääomatulojen tapaan myös kunnallisverotuksessa ansiotuloihin sovelletaan suhteellista verotusta. Näin ollen verojärjestelmän yhtenäisyyden kannalta on perusteltua pohtia, tulisiko kaikkia tuloja verottaa yhdenmukaisesti näiden lähteistä huolimatta.²

Finanssikriisin jälkeen verotus on kokenut monia muutoksia. Aluksi kriisin myötä koituneiden budjettivajeiden korjaamiseksi Euroopassa kiristettiin mittavasti kulutusveroja palkkaverotuksen kiristysten ollessa vähäisempiä. Lähivuosien aikana veropolitiikan suunta on kuitenkin liikkumassa jatkuvista veronkorotuksista kohti kasvuhakuisempaa

¹ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 47.

² Myrsky 2008: 707.

suuntaa, josta esimerkkinä pyrkimys parantaa kilpailukykyä, työllisyyden tilaa sekä kokonaiskysyntää keventämällä työn verotusta. Tuloveroasteita on alennettu mittavasti muun muassa Virossa, Espanjassa, Belgiassa ja Itävallassa.³

Veronmaksajain Keskusliitto ry:n julkaisemasta vuoden 2017 kansainvälisestä palkkaverovertailusta selviää, että Suomessa pienten palkkojen verotus asettuu muuhun Eurooppaan verrattaessa keskitasolle. Suomen verotuksesta muuttuu kuitenkin kireämpää tulojen noustessa. Selvityksessä on mukana yhteensä 18 OECD-maata, joista neljä on Euroopan ulkopuolelta.⁴ Suomen verojärjestelmä ei kannusta työskentelyyn hyvin palkatussa työssä eikä lisätulojen hankkimiseen, sillä jo pienillä palkkatasoilla marginaaliverot ovat ankarat. Näin ollen työllisyyden kasvun ja työhön kannustamisen edellytyksenä työn verotusta on kevennettävä.⁵

Tuloverojärjestelmän toimivuutta tulisi tarkastella uudeltaisesta perspektiivistä etenkin kannustettavuuden sekä kasvupoliittisen tehokkuuden kannalta, osaamisen muodostuessa taloudellisen kasvun ja muutoksen kulmakiveksi. Kansainvälistä kilpailua tullaan yhä enemmän käymään osaamispääomasta ja näin ollen myös veropolitiikkaan liittyvissä päätöksissä on huomioitava esimerkiksi muutokset verotuskohteiden liikkuvuuden suhteen. Tämän hetkinen järjestelmä pohjautuu ajatukselle, että finanssipääoma on liikkuvaa, kun taas inhimillinen pääoma on huomattavasti vähemmän liikkuvaa.⁶

Muuttaminen töihin toiseen valtioon on globalisaation myötä yleistynyt⁷. Nykyinen verkkoysteiskunta mahdollistaa sosiaalisten verkostojen ylläpitämisen myös silloin, kun henkilö päättää muuttaa Suomesta toiseen valtioon töihin, kuten Viroon. Lisäksi yhä useampi koulutettu työntekijä tekee töitä kansainväliselle työnantajalle, jolloin on hyvät mahdollisuudet tehdä töitä ulkomailla ilman, että joutuisi vaihtamaan työnantajaa. Progressiivista

³ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 61.

⁴ Kirkko-Jaakkola PowerPoint-esitys, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 2 sekä 21.

⁵ Ibid: 21.

⁶ Tikka 2004: 324.

⁷ Tikka 2004: 324. Ks. myös Valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän joulukuussa 2010 julkaisema raportti, josta ilmenee yritysten ja niiden investointien sekä voittojen olevan muuttuneen yhä liikkuvimmiksi ja näin ollen ne huomioivat aktiivisesti veroasteiden erot toiminnassaan. Lisäksi sijoitusomaisuus ja koulutettu työvoima voivat liikkua ja reagoida eri valtioiden veroasteissa oleviin eroihin. (Valtiovarainministeriö 2010: 16).

verotusta ja tasaveroa onkin syytä verrata keskenään myös osaamispääoman säilyttämisen ja kartuttamisen kannalta. Tällöin veropoliittisena kysymyksenä tulee pohdittavaksi, millä tavoin verotus tulee vaikuttamaan Suomen kilpailukykyyn korkealaatuisen tuottavuustyön tekopaikkana. On huomattava, että kyse ei ole siitä, kuinka veropoliittikan avulla olisi mahdollista suunnata tuki tuottavuudeltaan matalan työn kysyntään ja tarjontaan. Ensimmäinen kysymys on suunnaltaan enemmän kasvupoliittinen ja se kohdentuu pitkälle aikavälille, kun tämän perässä tuleva kysymys on puolestaan suunnaltaan työllisyyspoliittinen ja aikaväliltään lyhyempi.⁸

Maksukykyisyyden periaate liittyy vahvasti oikeudenmukaiseen verojärjestelmään, mutta kyseiseen periaatteeseen nojautuvan verotuksen ei kuitenkaan tarvitse olla progressiivinen. Perustuen siihen, että maksukykyisyyden huomioiminen toteutuu myös tuloverotuksen ollessa suhteellinen, sillä tulojen kasvaessa myös verot kasvavat.⁹ Lisäksi voidaan pohtia, onko oikeudenmukaista rankaista korkeasti koulutettuja hyvin ansaitsevia alan ammattilaisia ja paljon töitä tekeviä veronmaksajia ansiotulojen korkealla progressiolla, jossa on korkeat marginaaliverot lisätyötä tekeville. Oikeudenmukaisen verotuksen näkökulmasta mielenkiintoista on myös se, että ansiotuloja ja pääomatuloja käsitellään verotuksellisesti eri tavalla, vaikka molemmissa on kyse henkilön saamista tuloista. Näin ollen kysymys siitä, kannattaisiko Suomen siirtyä soveltamaan nykyisen eriytetyn tulo-vero- ja veropoliittikan sijaan tasaveroa asettuu otolliseksi tutkimuskysymykseksi.

Verojärjestelmien kehittämisessä ja arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia kriteerejä ja näitä voidaan kutsua hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiksi. Kriteereinä on vakiintuneesti pidetty verotuksen oikeudenmukaisuutta, neutraalisuutta, ymmärrettävyyttä, yksinkertaisuutta, hallinnollista tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä sekä samalla olisi kyettävä turvaamaan julkisyhteisöille riittävä rahoitus verotulojen avulla. Oikeudenmukaisuus on asettunut yhdeksi merkittävimmistä kriteereistä ja siihen on tavallisesti liitetty veronmaksukykyisyyden periaate ja tarkoittaen tällä, että kukin verovelvollinen maksaisi veroja veronmaksukykynsä perusteella.¹⁰

⁸ Tikka 2004: 324.

⁹ Ibid: 323.

¹⁰ Myrsky 2009: 431.

1.1. Tutkielman tavoite ja tutkimusongelma

Tutkielman tavoitteena on selvittää, olisiko tasaveromalli Suomelle parempi verojärjestelmä kuin nykyinen eriytetty tuloverojärjestelmä, johon sisältyy ansiotulojen progressiivinen verotus. Aihetta tarkastellaan etenkin henkilöverotuksen ja verotuksen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tutkimukseen liittyy myös julkisen talouden nykyinen tilanne ja tämän huomioon ottaminen johtopäätöksiä argumentoitaessa. Tutkielmassa käytetään havainnollistavana verrokkina Viron tasaverojärjestelmää. Tasaveroa sovelletaan myös EU:n jäsenmaiden ulkopuolella, kuten Venäjällä. EU:n työvoiman ja pääoman vapaasta liikkuvuudesta johtuvan Unionin sisäisen verokilpailun takia EU:seen kuuluvat valtiot ovat tässä suhteessa hedelmällisempiä ja Suomen kannalta tärkeämpiä esimerkkejä. Näin ollen verrokkimaaksi on valikoitu EU:seen kuuluva valtio Viro.

Maisteritutkielman aiheen rajaamisen vuoksi tutkielmassa ei syvennyttä laajasti tarkastelemaan millaisia tasaveromalleja eri valtioissa on käytössä, sillä ei ole olemassa yhtä tiettyä tasaveromallia. Näin ollen tasaveroprosentit eivät ole keskenään suoraan vertailukelpoisia, jolloin kunkin maan verojärjestelmää tulisi tutkia syvällisemmin ja laajemmin. Toiseksi aiheen rajaamisen vuoksi ei pureuduta siihen millainen verojärjestelmän kokonaisuudessaan tulisi Suomessa olla, kuten mikä veroaste olisi, sillä tämä vaatisi paljon lisäselvitystä ja monien asioiden yhtäaikaista huomioimista tavalla, joka ei ole mahdollista maisteritutkielman puitteissa.

Vaikka yritysverotus ei ole tutkielman keskiössä, sivutaan tutkielmassa paikoin myös tätä, sillä yritysverotus on merkittävä ja kiinteä osa verojärjestelmää kokonaisuutena ja rakenteellisia uudistuksia tehtäessä olisi myös päätettävä, miten tämän osalta toimitaan. Tutkimuksen päätavoitteen saavuttamiseksi työssä tutkitaan, mitä tasavero on, käsitellään ytimekkäästi hyvän verojärjestelmän ominaisuudet sekä esitellään Suomen nykyinen eriytetty tuloverojärjestelmä pähkinänkuoressa. Tutkielmassa pyritään vastamaan seuraaviin kysymyksiin:

- a) Tutkimuskysymys ja päätavoite: Olisiko tasaveromalli Suomelle parempi verojärjestelmä kuin nykyinen eriytetty tuloverojärjestelmä, johon sisältyy ansiotulojen progressiivinen verotus? Tutkielmassa pyritään etsimään tähän kysymykseen objektiivisesti perusteltuja vastauksia.
- b) Osatavoite: Selvittää, mitä oikeidenmukainen verotus on?

1.2. Tutkielman kulku, rakenne ja menetelmä

Tutkimuksen aluksi tutustutaan hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin keskittyen etenkin verotuksen oikeudenmukaisuusnäkökulmaan. Oikeudenmukaiselle verotukselle ja ylipäätään termille oikeudenmukaisuus ei välttämättä voida löytää yhtä oikeaa vastausta, sillä jokainen voi henkilökohtaisesti kokea oikeudenmukaisuuden hieman eri tavalla. Tämän jälkeen tarkastellaan Suomen nykyistä eriytettyä tuloverojärjestelmää. Kappaleessa neljä tutkitaan tasaveroa ja pyritään antamaan perusteltuja vastauksia tutkimuksen pääkysymykseen: olisiko tasaveromalli Suomelle parempi verojärjestelmä kuin nykyinen tuloverojärjestelmä. Lopuksi esitellään tutkimuksen yhteenveto.

Tutkielman työstämisessä käytetään aineistona muun muassa artikkeleita, ajantasaista lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä, valtiovarainministeriön julkaisuja, Verohallinnon ohjeita ja aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Vaikka osa tutkielmassa käytetyistä lähteistä on yli kymmenen vuotta vanhoja, niin yhteiskunta on muuttunut siihen suuntaan, että koen näiden lähteiden olevan entistäkin relevantimpia tutkielman aiheen kannalta. Maisteritutkielma on luonteeltaan vertaileva tutkimus, sillä tutkielmassa verrataan tasaveron ja Suomen nykyisen eriytetyn tuloverojärjestelmän paremmuutta. Eri valtioiden soveltamat tasaverojärjestelmät ovat myös keskenään erilaisia. Tutkielmassa käytetään esimerkkinä Viron verojärjestelmää.

Tutkimuksia, joissa tehdään vertailua, on tehty jo pidemmän aikaa ja tällaisten tutkimusten joukkoon lukeutuu paljon yhteiskunta-ajattelun klassikoita. Tästä muutamana esi-

merkkinä Aristoteles, Weber, Plutarkhos, Marx ja Montesquieu, joiden tutkimukset perustuvat pitkälti vertailuun. Yhteisenä piirteenä klassikoille voidaan pitää sitä, että heidän työstämistään vertailevista analyyseistä on seurannut yleistyksiä, säännönmukaisuuksien osoittamista tai teorioita tarkasteltavasta asiasta. Esimerkiksi klassikoita lukemalla havaitaan, että vertailuja on mahdollista tehdä erilaisilla tavoilla, kuten pohjautuen historiaan tai vaikka samaan aikaan. Lisäksi eri vertailuihin liittyvä syvällisyys, kohdealue sekä vertailun kohteena olevien asioiden lukumäärä saattaa vaihdella huomattavankin paljon toisistaan. Voidaan tiivistää, että on erilaisia tapoja tehdä vertailevia tutkimuksia ja näiden menetelmät saattavat vaihdella. Tutkimalla esimerkiksi erilaisia tekijöitä valtion rajojen ulkopuolelta ja vertaamalla näitä kotimaahan voidaan löytää uudenlaisia mielenkiintoisia kysymyksiä.¹¹

¹¹ Kekkonen 2008: 33-34.

2. HYVÄ VEROJÄRJESTELMÄ

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu keskeisesti oikeusvarmuus, oikeudenmukaisuus sekä tehokkuus. Etenkin verotuksessa on pidetty tärkeänä oikeusvarmuutta ja siihen liittyvää ennustettavuutta. Oikeusvarmuus on keskeinen kriteeri, sillä verotus vaikuttaa verovelvollisten varallisuuteen ja perustuslaki suojaa omaisuutta. Oikeusvarmuudella tarkoitetaan sitä, että veroratkaisujen voidaan odottaa olevan todennäköisesti oikein eli lainmukaisia. Lisäksi on tärkeää, että verovelvolliset ovat voineet ennakoida ratkaisut.¹² Verojärjestelmää voidaan pitää sitä tehokkaampana mitä vähemmän se aiheuttaa muutoksia ihmisten käyttäytymiseen. Esimerkiksi omenoiden kysyntä vähenee merkittävästi, mikäli omenoita verotetaan korkeasti appelsiinien verotuksen ollessa pieni. Tällaista hedelmien välistä siirtymää ei tapahtuisi verotettaessa omenoita ja appelsiineja yhtäläisesti.¹³

Jotta verojärjestelmä olisi hyvä on verotuksen myös oltava neutraalia, jolloin samanlaisia tapauksia on käsiteltävä samalla tavalla. Lisäksi järjestelmän tulisi estää mahdollisuus muodolliseen keinotteluun. Mikäli verotuksen neutraliteetissa on puutteita voi tämä kannustaa epäasianmukaiseen verojen välttämiseen. Tästä saattaa myös koitua rajanveto- sekä muita tulkintaongelmia, minkä seurauksena taas hallinnolliset kustannukset voivat nousta. Verojärjestelmä ei saisi aiheuttaa merkittäviä vääristymiä taloudellisessa toiminnassa.¹⁴

Veronmaksukykyisyyden periaatteeseen liittyy horisontaalinen sekä vertikaalinen oikeudenmukaisuus. Horisontaalinen oikeudenmukaisuus on näkynyt esimerkiksi verovähennysten muodossa. Verovelvollisten maksettaviksi koituissa veroissa on huomioitava kunkin veronmaksukyky sekä subjektiiviset seikat ja samanlaisissa olosuhteissa olevia verovelvollisia on kohdeltava samalla tavalla. Vertikaalisella oikeudenmukaisuuden periaatteella tarkoitetaan, että erilaisen maksukyvyyn omaavia henkilöitä on verotettava eri tavalla eli verotettava enemmän maksukyvyyn kohotessa ja vastaavasti toisinpäin. Vertikaalisen oikeudenmukaisuuden ideaa on yritetty toteuttaa soveltamalla tuloverotuksessa

¹² Knuutinen 2015: 816.

¹³ Nyberg 2006: 26.

¹⁴ Tertsonen 2011: 112-113.

progressiivista veroasteikkoa ja pyritty näin tasoittamaan erisuuruisia tuloja saavien verovelvollisten keskinäisiä suhteita.¹⁵

Vertikaalisessa oikeudenmukaisuudessa ajatellaan, että osa henkilöistä kykenee osallistumaan verojen maksuun paremmin kuin toiset ja näin heille kuuluu suurempi verotaakka kannettavakseen. Ongelmallisena tässä voidaan nähdä se, keiden on maksettava veroja enemmän sekä se, kuinka tällainen logiikka voidaan lainsäädännössä toteuttaa. Lisäksi ongelmallista on se, kuinka paljon enemmän paremmin tienaavien on maksettava veroja muihin verovelvollisiin nähden.¹⁶

Tarkasteltaessa muutoksia, joita OECD-maiden verotuksissa on tapahtunut, havaitaan että monien valtioiden hallitukset ovat asettaneet tavoitteeksi tehokkaamman, oikeudenmukaisemman, yksinkertaisemman sekä kilpailukykyisemmän verojärjestelmän luomisen. Oikeudenmukaisuus on kuitenkin moniulotteinen kokonaisuus ja verotuksen näkökulmasta sillä on tarkoitettu esimerkiksi, että samanlaisessa tilanteessa olevia verovelvollisia tulee kohdella yhtäläisesti sekä ettei mitkään ryhmät saa vierittää heidän osuuttaan verotaakasta toisten maksettavaksi. Oikeudenmukaisuuden asemaa on pyritty parantamaan karsimalla erityyppisiä verohelpotuksia ja verovähennysoikeuksia sekä veropohjaan tehdyillä laajennuksilla. Oikeudenmukaisen verotuksen kannalta on myös tärkeä huolehtia siitä, ettei veroja kiertävien verovelvollisten osuudet päätyisi tunnollisten verovelvollisten maksettaviksi, sillä esimerkiksi ihmisten veronmaksuhalukkuus sekä arvostus verottajaa kohtaan voimistuu, mikäli he tuntevat tulleensa kohdelluksi tasavertaisesti.¹⁷

Lisäksi pyrkimyksenä on saada aikaan kilpailukykyisempiä ja tehokkaampia verojärjestelmiä. Globalisaation myötä pääoman sekä huippuosajien sijoittautumispäätöksiin vaikuttaa eri valtioiden väliset verotukselliset erot. Yritykset saattavat esimerkiksi ulkoistaa

¹⁵ Myrsky 2009: 432.

¹⁶ Määttä 2007: 88.

¹⁷ Nyberg 2006: 13.

toimintojaan eri maihin.¹⁸ Verotuksella on suuri merkitys, sillä se voi vaikuttaa myös esimerkiksi työnteon määrään sekä laatuun. Verojen perusteella saatetaan tehdä jopa päätös siitä, ryhtyykö ylipäättänsä töihin vaiko ei.¹⁹

Kansainvälisesti tarkastellen luonnollisten henkilöiden tuloverotus on organisoitu erilaisin keinoin eri valtioissa, mutta tuloveromallit ovat tavanomaisesti jaettu kolmeen ryhmään, vaikka veromallissa saattaakin olla useamman ryhmän tuntomerkkejä. Näitä veromalleja on kutsuttu yhtenäisen tuloveron malliksi, tasaverojärjestelmäksi ja eriytetyksi tuloverojärjestelmäksi. *Yhtenäisestä tuloveron mallista* on kyse, kun saman tuloveroasteikon perusteella verotetaan kaikki tulot ja tavallisesti tämä asteikko on progressiivinen. Mallissa joidenkin tulojen voidessa olla verovapaita tuloista saatetaan tehdä myös merkittäviä vähennyksiä. Esimerkiksi Länsi-Euroopan maissa yhtenäisen tuloveron malli on suosittu, mutta sitä sovelletaan myös muuallakin OECD-maissa. *Tasaverojärjestelmässä* kaikkiin tuloihin sovelletaan yhtä verokantaa eli ansio- ja pääomatuloja kohdellaan verotuksessa yhtenäisesti. Tuloista tehtävä perusvähennys on järjestelmän ominainen piirre eli tällöin pienituloiset voivat vapautua veroista. Puolestaan *eriytetyn tuloverojärjestelmän* mukaisessa mallissa ansiotulojen, kuten palkkojen ja eläkkeiden sekä pääomatulojen, kuten myyntivoittojen, vuokrien ja osinkojen verotus on toisistaan eriytettyä. Pääomatuloja verotettaessa käytössä on suhteellinen verokanta, kun taas ansiotuloja verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaisesti. Eritettyä tuloverojärjestelmää sovelletaan esimerkiksi Pohjoismaissa, joista Tanska otti ensimmäisenä mallin käyttöön 1980-luvulla ja Suomi siirtyi malliin viimeisenä eli vuonna 1993.²⁰

2.1. Verojärjestelmän tehtävät

Verotuksen varsinaisena tehtävänä on pidetty julkiselle sektorille asetettujen tehtävien rahoittamista, mutta tavoitteen täyttämiseksi hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen turvaamiseksi verot tulisi kerätä niin, että verotuksen aiheuttamat haitat talouden prosesseille olisivat mahdollisimman vähäiset. Verojärjestelmän olisi oltava sellainen, että sen

¹⁸ Nyberg 2006: 13.

¹⁹ Ibid: 18.

²⁰ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 10-11.

rakenteet tukevat työllisyyttä ja talouskasvua ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi verojärjestelmän tulisi olla yksinkertainen, neutraali sekä selkeä. Resurssien maksimaalisen tehokkaaksi kohdentumiseksi, verojärjestelmän on oltava neutraali, jolloin verotus ulottuu ohjaavasti mahdollisimman vähän taloudelliseen päätöksentekoon. Hyvään verojärjestelmään kuuluu myös muita ominaisuuksia, jotka ovat ennustettavuus, hallinnollinen tehokkuus, ymmärrettävyys ja vakaus.²¹

Verojärjestelmän ollessa neutraali, ohjaa se mahdollisimman vähän taloudellista päätöksentekoa, sillä samanlaisia taloudellisia toimintoja kohdellaan yhdenmukaisesti. Tämän seurauksena resurssien on mahdollista kohdentua niin tehokkaalla tavalla kuin vain mahdollista ja verotuksesta aiheutuva hyvinvointitappio minimoituu. Veronmaksun tahallinen tai tahaton välttely vähenisi, jos verojärjestelmä olisi yksinkertainen, selkeä ja ymmärrettävä. Järjestelmän tulisi olla ymmärrettävä ei vain veroviranomaisille vaan myös verovelvollisille. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu myös kustannustehokkuus, jolloin hallinnolliset kustannukset on pidettävä mahdollisimman alhaisina sekä järjestelmän ennustettavuus ja vakaus, jotta yritykset ja ihmiset kykenisivät suunnittelemaan ja tekemään myös pidempiaikaisia valintoja. Lopuksi, jotta verojärjestelmä olisi hyvä, on sen myös kohdeltava ihmisiä sekä yrityksiä oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti.²²

Verotuksen avulla kerätään varoja julkisiin menoihin sekä ohjataan markkinoita. Fiskaalisten tavoitteiden lisäksi verotukselle voidaan asettaa muun muassa sosiaalipoliittisia, jakopoliittisia, kasvupoliittisia, asuntopoliittisia, kulttuuripoliittisia, ympäristöpoliittisia, elinkeinopoliittisia ja aluepoliittisia tavoitteita. Kerätyillä verovaroilla rahoitetaan yhteisiä tärkeänä pidettyjä asioita ja tällöin on keskeistä määrittää yhteiskunnan tehtävät ja tavoitteet, jotka on rahoitettava veroilla. Valtion on pyrittävä palvelemaan sen kaikkia kansalaisia eikä vain jotakin tiettyä ryhmää.²³

²¹ Valtiovarainministeriö 2019: 96-97. Ks. myös Valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän joulukuussa 2010 julkaisema raportti, josta selviää, että työryhmä on pohtinut, mihin suuntaan verorakennetta tulisi kehittää, jotta verorakenne tukisi työntekoa ja talouskasvua. Esimerkiksi Ruotsissa on tehty kattava kvantitatiivinen arvio hyvinvointitappioista, jotka ovat seurausta Ruotsin verojärjestelmästä ja tulojen yritysten ja pääomatulojen verotuksesta muodostuu merkittävin hyvinvointitappio. Puolestaan kulutusverotuksen aiheuttama hyvinvointitappio on edellä olevia huomattavasti pienempi. (Valtiovarainministeriö 2010: 18.)

²² Valtiovarainministeriö 2019: 97.

²³ Myrsky 2010: 648.

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu esimerkiksi oikeudenmukaisuus, yksinkertaisuus, taloudellisen kasvun tukeminen sekä kyky kansainväliseen kilpailuun²⁴. Kansainvälisesti tarkasteltuna verouudistuksissa järjestelmän yksinkertaisuutta on pidetty tärkeänä. Verojen maksun pitäisi olla mahdollisimman helppoa sekä verotuksen lain noudattamis- ja hallinnollisten kustannusten mahdollisimman pienet.²⁵

Verotuksen tehokkuuden kannalta tarkasteltuna verokantojen pitäisi olla pienet ja veropohjan laaja. Näin verotuksella vääristetään mahdollisimman vähän markkinoita ja tehtäviä päätöksiä. Verotuksen tehokkuus paranee niin hallinnon kuin veronmaksajienkin näkökulmasta verolainsäädännön ollessa yksinkertainen, selkeä ja hallinnollisesti toimiva. Yleensä verojärjestelmän merkittävänä tavoitteena voidaan pitää oikeudenmukaista tulojen jakoa, verotulojen kokoon saamista tehokkaalla keinolla, hallinnollista yksinkertaisuutta, verotuksen läpinäkyvyyttä ja kansainvälistä kilpailukykyä sekä verojärjestelmän riittävän hyvää joustavuutta ympäristössä tapahtuvien muutosten varalle.²⁶

Hyvään verojärjestelmään lukeutuvien ominaisuuksien voidaan katsoa liittyvän verotuksen kustannuksiin, verotuksen kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin sekä siihen kuinka verorasitus jakautuu. Verotukselle voidaan asettaa tavoitteeksi esimerkiksi verorasituksen oikeudenmukainen jakaantuminen ja, että verotuksen taloudelliset vaikutukset kohtaavat verotukselle määritettyjen yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden kanssa yhtenäisesti. Lisäksi verohallinnolle ja verovelvollisille verotuksen myötä koituvat kustannukset on pyrittävä minimoimaan. Tuloverotuksen tavoitteet voivat olla esimerkiksi kasvupoliittisia ja työllisyyspoliittisia, jolloin näiden toteuttamiseksi verojärjestelmän on pystyttävä olemaan kansainvälisesti tarkasteltuna kilpailukykyinen, sillä eri valtioiden veropohjissa tapahtuu muutoksia.²⁷

Tavanomaisesti vaatimus progressiivisuudesta on liitetty pienimmän uhrauksen periaatteeseen ja se on yhdistetty yhteiskunnallisiin hyvinvointiteorioihin. Pienimmän uhrauksen periaatteeseen kuuluu näkökulma, jonka mukaisesti verorasitus olisi jaettava niin, että

²⁴ Malmgrén 2008: 509 sekä Määttä 2007: 65.

²⁵ Määttä 2007: 82.

²⁶ Myrsky 2010: 649.

²⁷ Tikka 2004: 322.

veroista seuraisi niin vähäinen uhraus kansalaisille kuin mahdollista. Tulojen rajahyödyn ajatellaan myös olevan laskeva eli mitä suurituloisempi henkilö on niin, sitä vähäisempi on tulojen kasvamisesta hänelle kertyvä hyöty ja näin ollen yhtä suuren rahasumman ottaminen suurituloisemman henkilön tuloista tarkoittaa vähäisempää uhrausta kuin, jos summan ottaa pienituloisemman henkilön tuloista. Pienimmän uhrauksen periaatteen voidaan näin nähdä tukevan progressiivista verotusta, mutta nykyään tähän progressiota tukevaan viittaukseen tukeudutaan harvakseltaan. Verotuksen progressiota saatetaankin pitää enemmän tulonjakopolitiikan keinona. Kari S. Tikka on kirjoittanut, että oikeudenmukaisuusnäkökulman ja kokonaistaloudellisen tehokkuusnäkökulman välillä on nähtävillä jännite.²⁸

2.2. Oikeudenmukaisuus

Yhtenä hyvän verojärjestelmän ominaisuutena pidetään oikeudenmukaisuutta. Pyrkimys oikeudenmukaisuuteen on tärkeä tavoite, vaikka tätä voi olla haastava saavuttaa johtuen osittain siitä, ettei tätä voida tulkita yksikäsitteisesti. Todennäköisesti ei voida koskaan saavuttaa järjestelmää, joka olisi kaikkien mielestä tasapuolinen, mutta kuitenkin suuri osa hyväksyy ainakin näkemyksen, jonka mukaan samassa asemassa olevia olisi verotettava yhtäläisesti. Verotuksen rakenteellisia uudistuksia tehtäessä on lähes väistämätöntä, että osa hyötyy muutoksista ja vastaavasti osa ei. Tavoitteena ei kuitenkaan ole tehdä epäoikeudenmukaisia ratkaisuja, mutta poliittinen suunta pitkälti määrittää sen ketkä voitavat ja ketkä häviävät. Esimerkiksi tasaverokysymyksessä osa kannattaa tätä osan vastustaessa sitä, sillä verotuksen oikeudenmukaisuus riippuu siitä, keneltä asiaa kysyy. Jos oikeudenmukaisuuden punnintaan olisi löydettävissä yhteinen mittausväline helpottaisi tämä päätöstentekoa.²⁹

²⁸ Tikka 2004: 323.

²⁹ Kulju 2008.

Taloustieteellisissä kannanotoissa oikeudenmukaisuus on kohdentunut siihen, millainen vaikutus veroilla on kotitalouksien keskinäiseen tulojakoon. Näin ollen verot on mahdollista luokitella eri ryhmiin niiden tulojakovaikutusten perusteella. Regressiivisessä verotuksessa veroja koituu suhteellisesti eli prosentuaalisesti vähemmän hyvätuloisten maksettavaksi pienituloisiin verrattaessa. Progressiivisessä verotuksessa taas parempi tuloisille koituu suhteellisesti suurempi verotaakka kuin pienituloisimmille. Verotuksen ollessa suhteellinen kohdentuu verotaakka suhteellisesti yhdenvertaisesti pienituloisten ja hyvätuloisten maksettavaksi.³⁰

Verotus on tärkeä aihe, sillä se koskee kaikkia ja hallitusohjelmilla on keskeinen merkitys veropolitiikan sisällön sekä suunnan muodostumisessa. Kerätyistä veroista on myös hyötyä verovelvollisille, vaikka verotuksen myötä säästämis- ja kulutusmahdollisuudet pienenevät. Kerätyillä verovaroilla ylläpidetään muun muassa kuntien, valtion sekä muiden julkisyhteisöjen toimintaa. Finanssioikeuden professori Matti Myrsky onkin muotoillut asian siten, että verotuksessa on pitkälti kyse siitä, miten tämä yhteinen taakka jaetaan eri veroprosenttien sekä verolajien avulla oikeudenmukaisesti ja perustellulla tavalla yhteiskunnan jäsenten kesken.³¹

Kuten aiemmin on todettu, hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu oikeudenmukaisuuden vaatimus, jonka mukaan verorasituksen tulisi jakaantua verovelvollisten kesken oikeudenmukaisella tavalla. Esimerkiksi etuperiaatteessa on pyritty oikeudenmukaisuuteen siten, että verovelvollisten verojen suuruus määräytyy sen mukaan minkä verran he ovat hyötäneet julkisista menoista. Etuperiaatteen painoarvoa on kuitenkin pidetty vähäisenä ja oikeudenmukaisuuteen katsotaankin kuuluvan perinteisemmin maksukykyisyysperiaate, jonka mukaan verot tulisi kerätä verovelvollisilta kunkin veronmaksukykyyn mukaan. Verojärjestelmän, jossa sovelletaan maksukykyisyysperiaatetta ei kuitenkaan tarvitse olla progressiivinen, sillä myös tasaverossa maksetaan enemmän veroja tulojen kasvaessa. Progressiivisen verotuksen yhtenä perusteena saatetaan käyttää pienimmän uhrauksen periaatetta tarkoittaen, että verorasitus olisi jaettava niin, että veronmaksajille koituu veroista mahdollisimman pieni uhraus.³²

³⁰ Määttä 2007: 90-91.

³¹ Myrsky 2008: 708.

³² Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 24.

Tulon rajahyötyä on pidetty vähenevänä eli mitä enemmän henkilö saa tuloja, sitä vähemmän hän hyötyy tulon lisäyksestä, jolloin otettaessa yhtä paljon rahaa suurista tuloista kuin pienemmistä tuloista, pidetään näistä suuremmista tuloista otettua osuutta pienempänä uhrauksena. Tämän pohjalta on voitu katsoa pienimmän uhrauksen periaatteen tukevan progressiivista verotusta.³³ Tänä päivänä progressiota pidetään enneminkin tulonjakopolitiikan keinona ja progressiivisuutta sovelletaankin tuloverotuksessa kotitalouksien tulojen tasaamiseksi³⁴.

Voidaan todeta, että oikeudenmukaisuuden vaatimuksen ja kokonaistaloudellisten tehokkuusseikkojen välillä on havaittavissa jännitettä, sillä esimerkiksi progressiivisuusnäkökulmasta näihin saatetaan antaa keskenään ristiriitaisia suosituksia. Verotuksen progressiivisuutta tai sen hetkistä progressiota saatetaan puolustaa oikeudenmukaisuuden vaatimuksella, kun taas progression madaltamista tai suhteellista verotusta voidaan perustella kokonaistaloudellisella tehokkuusnäkökulmalla.³⁵

Oikeudenmukaisuuden termi on osoittautunut haasteelliseksi käyttää oikein³⁶. Tästä esimerkkinä voidaan mainita vihreiden puolueeseen kuuluvan poliitikon Outi Alanko-Kahiluodon (2011) ehdotus rikkaimmille kohdennetusta solidaarisuusverosta, jota hän perustelee oikeudenmukaisuudella. Alanko-Kahiluodon mukaan tällä tavoin varakkaimpien verotuksesta saaduilla lisätuloilla olisi mahdollista rahoittaa peruspalveluja, joita tavallisesti eniten tarvitsevat pienituloisimmat, jotka myös sairastavat eniten.³⁷ Alanko-Kahiluoto kirjoittaa seuraavasti:

*”Tällaista solidaarisuusveroa ovat myös meillä julkisuudessa kannattaneet eräät varakkaat kansalaiset. Samankaltaisen ehdotuksen on esittänyt muun muassa sosiaalidemokraattien verotyöryhmä, samoin kuin vasemmistolii-ton eduskuntaryhmä. Kannatusta tuntuisi siis löytyvän.”*³⁸

³³ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 24 sekä Tikka 2004: 323.

³⁴ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 24.

³⁵ Tikka 2004: 323.

³⁶ Kananoja 2011.

³⁷ Alanko-Kahiluoto 2011. Vrt. Kananoja 2011, joka on kirjoittanut suhteellisen verotuksen oikeudenmukaisuudesta.

³⁸ Alanko-Kahiluoto 2011.

Tosin Alanko-Kahiluodon kirjoituksesta ei selviä, että keitä nämä varakkaat henkilöt ovat. Alanko-Kahiluodon kirjoitukseen viitaten, että pienituloisimmat sairastavat eniten ja näin ollen oletettavasti myös käyttävät enemmän julkisia palveluja kuin he, jotka maksavat eniten veroja. Tätä seikkaa olisi syytä tarkastella myös verotuksen oikeudenmukaisuuden kannalta, sillä he, jotka maksavat eniten veroja ja kartuttavat valtion verokertymää, eivät välttämättä saa samalla tapaa vastinetta yhteisestä hyvästä kuin pienituloisemmat ja työttömät. Tällä hetkellä valtion tuloveroasteikkoon on lisätty vuoden 2019 loppuun saakka korkeammille tuloluokille korotus eli solidaarisuusvero, jota myös esimerkiksi SAK kannattaa ja ”*SAK:n verolinjaukset 2019-2023*” -julkaisusta ilmeneekin, että SAK:ssa haluttaisiin, että solidaarisuusvero asetettaisiin pysyväksi³⁹.

Puolestaan toisen näkemyksen mukaan edellä mainitussa on vaikea nähdä oikeudenmukaisuuden periaatteen toteutuvan. Näin ollen oikeudenmukaisuuden termiä saatetaan soveltaa aivan eri tavalla erilaisissa tilanteissa. Esimerkiksi parisuhdelainsäädännössä oikeudenmukaisuus nähdään siten, että osapuolten olisi oltava tasa-arvoisia keskenään, kun taas verotuksessa oikeudenmukaisuus ei välttämättä tarkoita tasa-arvoista verokohtelua.⁴⁰

Neutraliteettiperiaatteen tulisi olla verolainsäädännön laadinnan yhteydessä yksi merkittävimmistä periaatteista ja elinkeinoverotuksen osalta tämän voi nähdä toteutuvankin toisin kuin yksityishenkilöiden verotuksessa. Tietenkin neutraliteetin lisäksi verolainsäädännön laadintaan liittyy verotuksen ohjaaminen ja lainsäädännön laadinnassa olisikin pystyttävä tasapainoilemaan näiden elementtien välillä. Voidaan esimerkiksi tarkastella saavatko verovelvolliset keskenään yhtäläistä neutraalia verokohtelua tai pyritäänkö verotuksella ohjaamaan kuluttajien toimintaa. Verotus muuttuu entisestään epäneutraalimpaan suuntaan, mikäli rikkaimmille asetetaan bonusvero, kun samalla verotuksen ohjaavuuden näkökulmasta tarkasteltuna voitaisiin pitää kyseenalaisena ihmisten ohjaamista kohti pienempää tulotasoa.⁴¹

Veroekonomi ja tohtorikoulutettavana Vaasan yliopistossa toimivan Visa Kananojan mukaan hän pyrkii Pohjalaisessa vuonna 2011 julkaistussa kirjoituksessaan ”*Suhteellinen verotus on oikeudenmukaista*” puolustamaan oikeaa oikeudenmukaisuuden periaatetta.

³⁹ Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (2019); *SAK:n verolinjaukset 2019-2023*: 5.

⁴⁰ Kananoja 2011.

⁴¹ Ibid.

Kananojan mukaan oikeudenmukaista on se, että varakkaammille koituu enemmän veroja maksettavaksi, sillä heillä on suuremmat tulot, mutta oikeudenmukaisena hän ei pidä sitä, että osaa verotettaisiin moninkertaisesti enemmän kuin toisia. Kananoja käyttää tästä esimerkkinä tilannetta, jossa henkilö saa kaksin kertaisen määrän tuloja verrattuna verrokina olevaan henkilöön. Tällöin kohtuullista olisi, että kaksi kertaa enemmän tienava verovelvollinen maksaa kaksi kertaa enemmän veroja kuin verrokki eikä esimerkiksi kolminkertaisesti enemmän. Näin ollen suhteellisen verotuksen paremmuutta nykyiseen järjestelmään verrattuna voidaan perustella esimerkiksi, sillä että siinä toteutuisi paremmin verotuksen neutraalisuus. Siirryttäessä soveltamaan suhteellista verotusta, olisi malliin kuitenkin tarpeen asettaa osuus verottomasta tulosta, josta henkilöiden ei tarvitsisi maksaa veroa yhtään. Tällöin henkilöt maksaisivat verottoman vuositulon ylittävästä osuudesta suhteellisen veroprosentin mukaisesti veroja ja prosentti olisi kaikille sama. Kananojan esimerkissä veroton osuus olisi noin 8 000 euroa ja veroprosentti 30. Kananoja perustelee, että suhteellinen verotus olisi oikeanlaista oikeudenmukaisuutta ja sen voidaan nähdä kohtelevan ihmisiä tasavertaisesti sekä neutraalilla tavalla.⁴²

2.3. Yksinkertaisuus ja tehokkuus

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin lukeutuu yksinkertaisuus ja tehokkuus. Verojärjestelmän ollessa yksinkertainen ovat myös verotuksesta koituvat kustannukset matalammat niin veroviranomaiselle kuin verovelvollisillekin. Lisäksi verovelvollisilla helpottuu säädösten noudattaminen, kun verojärjestelmä on yksinkertainen. Suomessa tällä hetkellä käytössä olevaa eriytettyä tuloverojärjestelmää voidaan pitää monimutkaisena, josta esimerkkinä voidaan mainita luonnollisten henkilöiden tulojen luokittelu ansiotuloihin ja pääomatuloihin, jossa jokainen tienattu euro olisi kyettävä luokittelemaan näistä jompaankumpaan. Tilannetta ei ainakaan helpota yritystulojen ja osinkojen verotuskäytännöt, sillä nämä tulot tulee jakaa pääoma- ja ansiotuloiksi perustuen yrityksen nettovarallisuuteen. Lisäksi erilaiset vähennykset usein monimutkaistavat verojärjestelmää, kun taas karsimalla vähennyksiä verojärjestelmä yksinkertaistuu. Kuitenkin osa veronluonteisista

⁴² Kananoja 2011.

maksuista, esimerkkinä työeläkemaksut, saattavat pitää yllä tarvetta jakaa tulot ansiotuloihin ja pääomatuloihin, mikäli maksut perustuvat ainoastaan ansiotuloihin. Erikoista taasen olisi, jos työeläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja päätettäisiin perittävän pääomatuloista, kun sosiaaliturvaa näistä ei kerry.⁴³

Mikäli päädyttäisiin siirtymään soveltamaan tasaveroa olisi samassa yhteydessä monien muiden tasaveroon siirtyneiden valtioiden tavoin mahdollista pohtia verotusta monimutkais-tavia seikkoja sekä niiden tarpeellisuutta ja tätä kautta voitaisiin saada karsittua vähennyksiä ja verovapaita tuloja. Mikäli hyväksyttäisiin, että verotuksen ainoa tavoite on fis-kaalinen eli julkisen sektorin rahoittaminen, ei verotuksen avulla tavoiteltaisi muiden yhteiskunnallisten asioiden hoitamista, vaan tämä tapahtuisi esimerkiksi sosiaaliturvajärjes-telmän avulla. Mikäli verotukselle laadittaisiin myös muita tavoitteita, onnistuu tämä myös tasaverojärjestelmässä. Tällöin kyseeseen voisi tulla esimerkiksi kohdennetut vero-vähennykset. Tasaverojärjestelmässä verovelvollisten ei ole tarvetta yrittää muokata an-siotuloja pääomatuloiksi, sillä tasavero koskisi kaikkia tuloja ja näin vähentyisi tarve sekä mahdollisuudet verosuunnitteluun.⁴⁴

2.4. Verokilpailu

Valtiolle ja kunnille on osoitettu tehtäviä, jotka niiden tulisi täyttää. Toimintaansa ne tarvitsevat kuitenkin verotuloja menoista suoriutuakseen, joten niille on tärkeätä, että kannattavat ja kilpailukykyiset yritykset sijoittautuisivat niiden alueelle. Lisäksi ne tarvitsivat osaavia työntekijöitä sekä pääomaa ja verotuksella on merkitystä näihin liittyviä sijoittautumispäätöksiä tehtäessä. Ansiotulojen korkeimpia marginaaliveroja voitaisiin ma-daltaa ottamalla käyttöön tasavero ja tämän myötä Suomi pystyisi paremmin kilpailemaan hyväpalkkaisista ja korkeasti koulutetuista työntekijöistä. Siirtymällä pois ansiotulojen kireästä progressiosta, johon sisältyy korkeat marginaaliverot, verokanta olisi mahdollista

⁴³ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 26-27.

⁴⁴ Ibid: 27.

asettaa siten, että tasaveroa voisi käyttää kilpailukeinona myös muille tulotasoille asettuvista työntekijöistä, sillä kilpailu ammattitaitoisesta ja korkeasti koulutetusta työvoimasta on kansainvälisesti tarkastellen kovaa. Kilpailukeinona verotuksella on Suomelle tärkeä merkitys myös muista näkökulmista kuten, että verotukseen voidaan vaikuttaa päätöksin toisin kuin esimerkiksi maantieteelliseen sijaintiin, suhteellisen haastavaan kieleen tai ilmastoon.⁴⁵

Suomessa on ollut käytössä vuodesta 1996 lähtien määräaikainen laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta, joka koskee korkeapalkkaisia ulkomailta Suomeen töihin tulevia työntekijöitä. Tämän lain mukaan palkan verotuksessa on mahdollista soveltaa 35 prosentin lähdeveroa, jolloin vältytään ansiotulojen normaalista verotuksesta kuitenkin enintään neljän vuoden ajan. Lain tavoitteena on tehdä työpaikan vastaanottamisesta Suomessa houkuttelevampaa johtuen Suomessa ansiotuloihin kohdistuvasta korkeasta verotuksesta.⁴⁶ Edellä oleva ei kuitenkaan koske kotimaassa työskenteleviä suomalaisia osajia.

Suomessa on käytössä ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annettu laki eli avainhenkilölaki. Tässä säännellään Suomeen töihin tulevan ulkomaalaisen avainhenkilön verotusta. Mikäli yleisesti verovelvollinen ulkomailta tuleva henkilö asettuu Suomeen tekemään töitä siten, että kuusi kuukautta ylittyy, voi hän tällöin tietyin edellytyksin valita olla soveltamatta kertyneisiin ansiotuloihinsa progressiivista verotusta. Tällöin kyseeseen tulee 35 %:in suuruinen lähdevero.⁴⁷

Jotta lakia ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta (18.12.1995/1551) voidaan soveltaa luonnolliseen henkilöön, on edellytysten tämän lain 2 §:n mukaan täytyttävä seuraavasti:

- ”1) hän tulee tuloverolain mukaan Suomessa yleisesti verovelvolliseksi tässä laissa tarkoitetun työskentelyn alkaessa;*
- 2) hänelle tästä työstä maksettava rahapalkka on vähintään 5 800 euroa kuukaudessa koko tässä laissa tarkoitetun työskentelyn ajan; (26.10.2001/903)*

⁴⁵ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 27-28.

⁴⁶ Ibid: 28-29.

⁴⁷ Verohallinto 2019.

- 3) hän työskentelee erityisasiantuntemusta edellyttävissä tehtävissä ja
 4) hän ei ole Suomen kansalainen eikä hän ole ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen tässä laissa tarkoitetun työskentelyn alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana.”⁴⁸

Laki soveltuu tilanteeseen, jossa palkka on tuloverolain (TVL) mukaisesti saatu Suomesta, jolloin työn tulee olla tehty pääosin Suomessa ja työnantajan lukuun, joka on täällä. Oikeuskäytäntö on kuitenkin osoittanut, että avainhenkilölakia voidaan soveltaa myöskin palkkaan, joka on peräisin ulkomaalaiselta työnantajalta. Tällöin palkan maksajana tulee olla suomalainen taho, jolle toimeksianto on annettu, kuten kirjanpito toimisto. Oikeuskäytännössä esimerkki tällaisesta tapauksesta on KHO 11.11.2005 taltio 2943. Jotta etu voidaan saada, on oikeanlaisesta verokortista tehtävä hakemus verotoimistolle 90 päivän määräajassa työn teon alusta laskien ja etu on mahdollista saada korkeintaan 48 kuukaudelta.⁴⁹

Tasaverojärjestelmään siirtyminen mahdollistaisi yksinkertaisemman ja selkeämmän järjestelmän kuin mitä tämän hetkinen tuloverojärjestelmä on ja nämä ominaisuudet parantaisivat samalla myös verojärjestelmän kilpailukykyä. Muun muassa vuoden 1993 verouudistuksen merkittävimpiin tavoitteisiin kuului pysyminen mukana verokilpailussa pääomatuloista ja tämä toteutettiin eriyttämällä toisistaan ansiotulojen ja pääomatulojen verotus. Näin pystyttiin keventämään pääomatulojen verotusta siten että ansiotulojen verotusta ei tarvinnut madaltaa. Siihen, miten tasavero pystyisi vastaamaan pääomatuloja koskevaan kansainväliseen kilpailuun vaikuttaa se, mille tasolle tasaverokanta asetetaan. Työvoiman liikkuvuutta ei ole pidetty yhtä liikkuvana kuin finanssipääoman, jonka vuoksi verokilpailu on tavallisesti suuntautunut korkojen sekä muiden pääomatulojen verotukseen.⁵⁰ Kuitenkin Euroopan Unionin jäsenyydestä johtuvan työvoiman vapaan liikkuvuuden johdosta, myös työvoima on nykyisin yhtä lailla vapaasti liikkuvaa ja edellä mainitun verojärjestelmän kilpailukykyisyyden osalta voidaan vielä todeta, että kilpailukykyinen järjestelmä toisi samalla lisää maksajia, kun mahdollisten verovelvollisten ja verotettavan ansiotulon taikka omaisuuden määrä lisääntyisi.

⁴⁸ Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta 2 §.

⁴⁹ Verohallinto 2019.

⁵⁰ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 29.

Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström kirjoittavat vuonna 2008 julkaistussa teoksessaan ”*Tasavero - Mitä se on ja mitä se ei ole?*”, että Suomen sen hetkinen 28 %:n suuruinen pääomatulojen tuloveroprosentti ei ole kovin matala ja, mikäli verokantaa päätettäisiin nostaa korkeammaksi, vaikuttaisi tämä todennäköisesti heikentävästi Suomen kilpailuasemaan.⁵¹ Vuonna 2019 pääomatulojen tulovero on kuitenkin 30 prosenttia ja pääomatulojen verotukseen liittyy myös korotettu tuloveroprosentti. Pääomatulojen korotettu tuloveroprosentti tulee kyseeseen, kun verovelvollisen verotettavien pääomatulojen summa nousee yli 30 000 euron ja tällöin tulovero on 34 prosenttia.⁵² Toisaalta tasa-verojärjestelmään siirtyminen saattaisi aiheuttaa jokseenkin kankeutta Suomen kyvyssä reagoida verokilpailuun, sovellettaessa samaa veroprosenttia eri veropohjiin, sillä kevennettäessä pääomatulojen verotusta kevenisi samalla myös ansiotulojen verotus⁵³.

Käytännössä jokaisen valtion hallitus kannattaa yksinkertaisempaa verojärjestelmää, mutta ongelmalliseksi on osoittautunut se, kuinka tämä voitaisiin toteuttaa vallitsevassa taloudellisessa ympäristössä, joka on monimutkainen. Toisaalta on myös huomattava, että vaatimus verojärjestelmän yksinkertaisuudesta voisi tuottaa vaikeuksia oikeudenmukaisuuden kannalta. Päästäkseen tavoitteisiin OECD-maissa on kevennetty palkka- ja yritys-veroa sekä tehty veropohjaa laajentavia muutoksia, kuten esimerkiksi karsimalla verohelpotusten ja verovähennysten määrää. Lisäksi on tukittu verosuunnitteluun liittyviä mahdollisia porsaanreikiä. Sen lisäksi, että alhainen ja pohjaltaan laaja ansiotulovero on yksinkertaisempi, se saattaisi olla myös oikeudenmukaisempi sekä vähentää vääristymiä. Toteutuakseen tämä vaatisi ansiotuloverotuksen tuloluokkien määrän supistamista, jolloin verotus ei olisi enää yhtä progressiivista. Vuonna 2006 OECD-maista suuri osa sovelsi verotuksessaan alle viittä tuloluokkaa.⁵⁴

⁵¹ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 29.

⁵² Verohallinto 2018.

⁵³ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 29.

⁵⁴ Nyberg 2006: 15.

3. ERIYTETTY TULOVEROJÄRJESTELMÄ

Vuonna 1993 Suomessa koettiin merkittävää muutosta ajattelussa tuloverotuksen progressiivisuudesta, sillä tällöin pääomatuloja alettiin verottamaan tasaverolla. Samassa yhteydessä muodostui kuitenkin myös oikeudenmukaisuuteen liittyviä puutteita johtuen ansiotulojen ja pääomatulojen verokohtelun välisistä eroista. Eriytetyn tuloverojärjestelmän perusteena saatettiin käyttää näkemystä, jonka mukaan sijoituspääoma liikkuu maailmanlaajuisesti huomattavasti aktiivisemmin verrattaessa työvoiman kansainväliseen liikkuvuuteen nähden. Oikeudenmukaisuuden kannalta erolle annettiin perusteeksi se, että verotettaessa pääomatuloja tasaverolla, olisi näin epäsuorasti mahdollista huomioida inflaatiovaikutus.⁵⁵ Edeltäneessäkin järjestelmässä kaikkia tuloja ei kuitenkaan kohdeltu verotuksessa samalla tavalla johtuen esimerkiksi verovapautuksista sekä vähennyksistä⁵⁶.

Valtio, kunta sekä muut julkisyhteisöt tarvitsevat tuloja pystyäkseen suoriutumaan niille asetetuista tehtävistä ja merkittävä osa niiden rahoituksesta koostuu verotuloista. Valtion ja kuntien lisäksi Suomessa verotusoikeus on kansaneläkelaitoksella sekä seurakunnilla, mutta näiden tahojen verotusoikeuksissa on kuitenkin eroavaisuuksia. Suomessa valtion verotusoikeus on kaikkein laaja-alaisin ja sen merkittävimmät verotulot muodostuvat tuloveroista, arvonlisäveroista sekä muista erityyppisistä kulutusveroista. Kuntien verotulot koostuvat kiinteistöveroista ja tuloveroista, joihin sisältyvät ansiotuloista tehtävä kunnallisverotus sekä kunnille kuuluva osuus yhteisöverosta. Lisäksi kirkkoon kuuluvat maksavat ansiotuloistaan kirkollisveroa, joka ohjataan seurakunnille ja puolestaan kansaneläkelaitoksen toimintaa rahoitetaan palkansaajan palkasta perittävillä vakuutetun sairaanhoito- ja päivärahamaksuilla sekä työnantajan sosiaaliturvamaksulla, jonka työnantaja maksaa. Työttömyysvakuutusmaksu ja työeläkemaksu kuuluvat myös palkkojen perusteella maksettaviin maksuihin.⁵⁷

Luonnolliset henkilöt voivat tienata verotettavia tuloja eri lähteistä kuten tekemällä töitä, jolloin muodostuu palkkatuloa tai yrittäjätuloa. Työhön perustuvana verotettavana tulona

⁵⁵ Tikka 2004: 325. Ks. myös Myrsky 2009: 430 sekä Myrsky 2008: 707.

⁵⁶ Myrsky 2009: 430 sekä Myrsky 2008: 707.

⁵⁷ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 8-9.

pidetään myös ansioperusteisia eläkkeitä. Esimerkiksi korkoja, osinkoja, vuokratuloja ja myyntivoittoja taas pidetään omaisuuden kerryttäminä tuloina.⁵⁸

Käsitettä progressiivinen verotus ei ole yksinkertaista selittää, sillä progressiota muodostuu veroasteikon sekä erilaisten vähennysten kautta. Veroasteikon progressiivisuus voidaan kokea ankarana tai lievänä. Suomen tämän hetkistä ansiotulojen progressiivista verotusta valtionverotuksessa voidaan pitää ankarana verrattaessa esimerkiksi muihin OECD-maihin. Tasaveron ja progressiivisen verotuksen yhdistelmä voisi olla Suomelle hyvä ratkaisu verojärjestelmää uudistettaessa, sillä verotuksen tulisi kannustaa työntekoon.⁵⁹

3.1. Nykytila

Kuten aiemmin todettu, kansainvälisesti vertailtaessa ansiotulojen verotus Suomessa on korkealla tasolla ja varsinkin ansiotuloihin sovellettava progressio on kireää. Asiaa voidaan tarkastella Veronmaksajain Keskusliiton ”*Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*” -selvityksen marginaaliveroprosentit vertailumaissa sekä Suomessa kuvion perusteella, jossa esimerkkinä on työssä käyvä henkilö, jolla on huomattava osaamispääoma ja hän omaa näin ollen hyvän tulotason. Ansiotulojen verotus ei korkeista rajaveroasteista johtuen kannusta ihmisiä hankkimaan lisätuloja. Tämän lisäksi moneen muuhun valtioon verrattaessa Suomessa bruttotuloista jää huomattavasti vähemmän palkansaajan omaan käyttöön ja tällä puolestaan voi olla vaikutusta ostovoimaan.⁶⁰

Suomessa olisi syytä laskea korkeita rajaveroasteita osaamisen hankkimisen kannustamiseksi. On suositeltu, että esimerkiksi maksimi rajaveroaste olisi enintään 50 prosenttia.⁶¹ Jäljempänä tutustutaan Veronmaksajain Keskusliiton ”*Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*” -selvityksen esimerkkiin marginaaliveroprosenteista vuonna 2018 ja, jossa havainnollistavana keinona on käytetty vertailumaita. Tätä seuraa taulukko, johon on

⁵⁸ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 10.

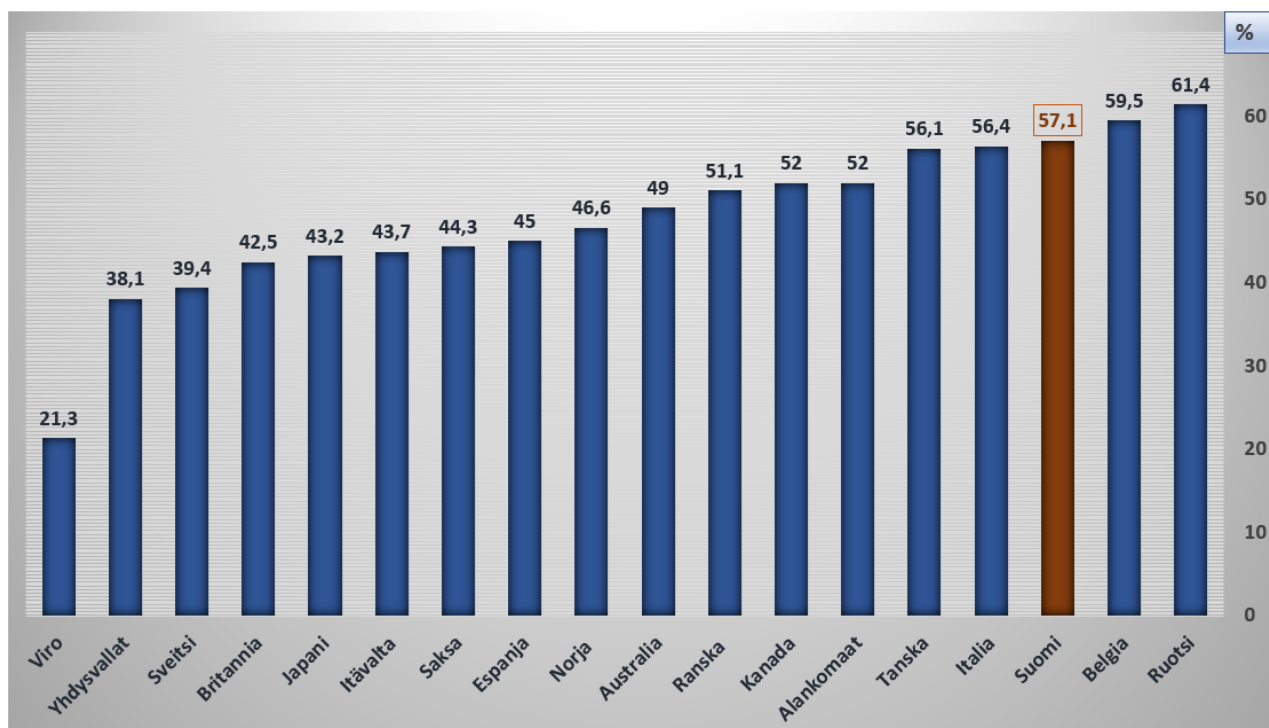
⁵⁹ Kulju 2008.

⁶⁰ Tikka 2004: 325.

⁶¹ Ibid: 325-326.

koottu yksin asuvan palkansaajan tuloveroasteet neljällä eri palkkatasolla Suomessa ja verrokkimaissa vuonna 2018.

Veronmaksajain Keskusliiton ”*Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*” -selvityksen seuraavassa kuviossa on verrattu Suomen marginaaliveroprosentteja verkkomaihin nähdän. Alla olevassa kuviossa 1 on havainnollistettu esimerkkihenkilön vuoden 2018 marginaaliveroprosentit vertailumaissa sekä Suomessa, kun hänen vuosipalkkansa on ollut 140 000 euroa. Esimerkin henkilö on perheetön palkansaaja ja häntä voidaan pitää erittäin hyvätuloisena. Suomessa hänen marginaaliveroasteekseen muodostuu hänen tulotasolleen 57,1 % ja näin ollen Belgia ja Ruotsi ovat ainoat valtiot, jossa henkilön marginaaliveroprosentti olisi korkeampi kuin Suomessa.⁶²

Kuvio 1. Veronmaksajain Keskusliiton ”*Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*” -selvityksen Marginaaliveroprosentit vertailumaissa sekä Suomessa esimerkin ollessa 140 000 euroa⁶³.

⁶² Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 44-45.

⁶³ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 44.

Veronmaksajain Keskusliiton pääekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkolan selvityksessä ”*Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*” on tehty myös palkansaajan tuloveroprosenttivertailua. Alla olevaan taulukkoon 1 on koottu yksin asuvan palkansaajan tuloveroasteet neljällä eri palkkatasolla Suomessa ja verrokkimaissa vuonna 2018⁶⁴. Taulukkoon on merkitty punaisella värillä palkansaajan tuloveroprosentit Suomessa kullakin palkkatasolla ja sinisellä värillä maat, joissa kyseistä palkkatasoa verotetaan Suomea korkeammalla veroprosentilla.

⁶⁴ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: Liite 2.1 sekä Veronmaksajain Keskusliitto 2018 b.

Taulukko 1. Veronmaksajain Keskusliiton ”Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018” -selvityksen palkansaajan tuloveroasteet neljällä eri palkkatasolla Suomessa ja verrokki-maissa vuonna 2018⁶⁵.

Maa	Palkkatulon määrä vuodessa				Euroa
	28 000	43 000	66 000	140 000	
Alankomaat	19,40 %	29,30 %	36,20 %	45,90 %	
Australia	15,20 %	21,90 %	26,90 %	35,10 %	
Belgia	28,50 %	38,00 %	45,50 %	53,00 %	
Britannia	18,30 %	23,10 %	28,30 %	39,30 %	
Espanja	22,00 %	26,80 %	30,60 %	38,20 %	
Italia	29,70 %	35,80 %	43,50 %	50,10 %	
Itävalta	25,20 %	31,50 %	37,20 %	39,80 %	
Japani	20,70 %	22,70 %	25,90 %	33,30 %	
Kanada	20,40 %	24,50 %	28,20 %	38,00 %	
Norja	19,00 %	24,40 %	28,40 %	37,30 %	
Ranska	27,40 %	31,00 %	35,00 %	41,80 %	
Ruotsi	23,10 %	26,00 %	34,50 %	48,60 %	
Saksa	32,50 %	37,80 %	42,20 %	44,00 %	
Suomi	22,80 %	30,80 %	37,50 %	47,70 %	
Sveitsi	10,00 %	12,80 %	16,60 %	24,90 %	
Tanska	31,90 %	34,70 %	37,20 %	46,50 %	
Viro	21,30 %	21,30 %	21,30 %	21,30 %	
Yhdysvallat	17,90 %	20,60 %	25,30 %	29,50 %	

Taulukosta ilmenee, että ainoastaan Belgiassa ja Italiassa yksinäisen palkansaajan tuloveroprosentit ovat olleet kaikilla neljällä eri palkkatasolla Suomea korkeammat vuonna

⁶⁵ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: Liite 2.1.

2018. Muita valtioita, joissa on ollut osalla esimerkin palkkatasoista korkeammat tuloveroprosentit ovat Itävalta, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Tanska. Tästäkin on kuitenkin huomattavissa, että Suomen verotus muuttuu yhä ankarammaksi, mitä enemmän palkansaaja tienaa.

Työnteon taloudellisiin kannustimiin liittyen voidaan tarkastella henkilön saamien tulojen muutosta tilanteissa, joissa työttömästä henkilöstä saadaan työllinen, henkilö siirtyy työlliseksi työvoiman ulkopuolelta tai henkilö tekee enemmän työtunteja. Työnteon kannustimia voidaan pitää huonoina, mikäli tulot nousevat ainoastaan hiukan tai peräti laskevat työelämään siirtymisen tai lisättyjen työtuntien vuoksi. Verotuksella, sosiaaliturvajärjestelmällä, palkkatasolla ja tulosidonnaisilla palvelumaksuilla on keskeinen vaikutus työnteon taloudellisiin kannustimiin. Suomessa käytössä olevaan sosiaaliturvajärjestelmään kuuluu useita erilaisia tukimuotoja ja tukien laskenta- sekä määräytymisperusteissa on vaihtelevuutta. Lisäksi tuloissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat tukiin erilaisin tavoin.⁶⁶

Valtiovarainministeriön helmikuussa 2019 julkaisemasta virkamiespuheenvuorosta ilmenee, että sosiaaliturvajärjestelmä on monimutkainen kokonaisuus yhdessä ansituloverotuksen ja tulosidonnaisten palvelumaksujen kanssa, minkä seurauksena työelämään siirtymisen kannustimet voivat huonontua⁶⁷. Etenkin ansiosidonnaista päivärahaa saavien sekä lapsiperheellisten osalta kokopäivätyöhön työllistymisen kannustimet ovat kehnot. Työttömyysetuutta tai kotihoidontukea saavat yksinhuoltajat ja työttömät pariskunnat, joilla on huollettavia lapsia, ovat ryhmiä, joihin kuuluu suhteellisesti eniten kannustinloukussa olevia ihmisiä.⁶⁸

Ongelmana eivät ole ainoastaan heikot taloudelliset kannustimet. Monimutkainen järjestelmä voi myös saada aikaan informaatio- ja byrokratialoukkuja, jolloin esille voi nousta tilanne, jossa henkilö on epätietoinen siitä, millä vauhdilla työn vastaanottaminen tulee vaikuttamaan etuuksien saamiseen ja näin ollen ei pidä työn vastaanottamista houkutte-

⁶⁶ Valtiovarainministeriö 2019: 70.

⁶⁷ Ibid: 70-71.

⁶⁸ Kotamäki ja Ollonqvist 2018: 8-10. Ks. myös Valtiovarainministeriö 2019: 70-71.

levana vaihtoehtona. Pelkona voi olla esimerkiksi satunnaisen työn myötä tulevat mahdolliset tauot etuuksien saamiseen tai työnvastaanottamisen seuraukset tulotasoon verrattaessa useiden etuuksien muodostamaan kokonaisuuteen.⁶⁹

3.2. Muut ongelmakohdat

Suomen kireä tuloverotus on nähty pulmallisena työntekoon kannustamisen kannalta, sillä työntekijälle jää tekemästään työstä sitä vähemmän tuloja käytettäväkseen, mitä korkeampi tuloverotus on ja tämän puolestaan voidaan nähdä huonontavan kannustimia työntekoa kohtaan. Työnteon kannustimia pyrittiinkin parantamaan keventämällä tuloverotusta viime vaalikaudella. Tässä kohden merkityksellistä on, kuinka paljon veronalennus tuo lisää ihmisiä työmarkkinoiden piiriin sekä lisää työelämässä jo mukana olevien työtuntien määrää.⁷⁰

Progressiivisen tuloverotuksen hyväksi saatetaan vedota perustellen sitä jakopoliittisilla tavoitteilla, joiden mukaan julkisen vallan on tehtävä toimia, joilla markkinavoimien aiheuttamaa tulonjakoa voidaan tasata. Progressiivinen tuloverotus onkin varmasti tapa, jolla pystytään tasoittamaan kotitalouksien välisiä tuloja ja Suomi lukeutuukin kansainvälisesti tarkastellen valtioihin, joissa on yksi tasaisimmista tulonjaoista. Verotuksen progressiivisuuden lisäksi tähän on vaikutusta myös suorilla tulonsiirroilla sekä muilla erilaisilla toimenpiteillä, jotka johtavat tasaisempaan tulonjakoon. Suoraan edellä mainitusta ei voida kuitenkaan olettaa, että siirtyminen tasaveroon tai verotuksen progression keventäminen veisi Suomea niin kutsutusti väärin valtioiden suuntaan. Jakopolitiikassa olisi huomioitava, että etenkin pääomatulojen suhteen tulot voivat olla keskittyneet ja jakautuvat epätasaisesti, josta esimerkkinä osinkotulojen keskittyminen. Heillä, jotka saavat suuria osinkotuloja on oletettavasti näiden verotilastossa näkyvien tulojen lisäksi myös välillisiä tuloja, kuten osinkotuloja, jotka on jätetty holding-yhtiöihin. Tällaisessa

⁶⁹ Valtiovarainministeriö 2019: 72.

⁷⁰ Ibid: 75.

tilanteessa on hyvin mahdollista, että henkilön perheeseen kuuluvat ovat myös merkittäviä osingonsaajia. Edellä kuvatun kaltaisessa tilanteessa progressiivisella verotuksella ei ole tulojen jakautumista tasaavaa vaikutusta.⁷¹

Verovelvolliselle kertyneillä pääomatuloilla ei ole vaikutusta ansiotulojen veroprosentin suuruuteen, joten niin eri tulolajien kuin jokaisen verovelvollisenkin henkilökohtaiset veroasteet voivat erota merkittävästi toisistaan. Erikoista on se, että progressiivista verotusta on perusteltu kokonaistuloihin perustuvalla veronmaksukyvyllä, vaikka kaikki tulot eivät edes ole mukana progressiivisessä verotuksessa. Pyrkimys horisontaaliseen oikeudenmukaisuuteen on nähtävillä pääomatulojen verokohtelun osalta, mutta huomioitaessa eriytetty tuloverojärjestelmä kokonaisuutena ei se vastaa horisontaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimusta. Edellistä voidaan perustella sillä, että tällä hetkellä henkilöt saattavat joutua maksamaan eri määrän veroja, vaikka heillä todellisuudessa olisi yhtä suuret tulot, mikäli heillä on tuloja eri tulon lähteistä.⁷²

Eriytetyn verokannan soveltaminen on aiheuttanut verovelvollisten välistä eriarvoisuutta, johtuen eri tulolajien erilaisesta verokohtelusta. Kaikilla ei ole esimerkiksi pääomatuloja eikä kaikilla myöskään välttämättä ole mahdollisuutta niiden hankkimiseen. Jotkut verovelvolliset, joilla on mahdollisuus saada tuloja useammasta tulon lähteestä saattavat esimerkiksi muuntaa tulojaan haluamaansa tulon lähteeseen kuuluvaksi, kuten maksimoidulla pääomatulojen määrällä ja tienaamalla ansiotuloja, kuten palkkatuloja vähän. Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä henkilön verojen määrään vaikuttaa merkittävästi, miten paljon hän tienaa pääomatuloja sekä ansiotuloja, ja joillakin on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa veron suuruuteen suotuisasti henkilökohtaisessa verotuksessaan, kun taas toisilla tätä mahdollisuutta ei ole laisinkaan. Näin ollen voidaan todeta, ettei tämän hetkinen tuloverojärjestelmä ole neutraali, mutta sen sijaan monimutkainen ja tätä kautta hallinnollisia kustannuksia lisäävä se on.⁷³

Verojärjestelmämme monimutkaisuuden yhtenä merkittävänä tekijänä on tuloverotuksen jakaantuminen progressiivisen verotuksen ja tasaveron lohkoihin ja näihin liittyvät omat

⁷¹ Tikka 2004: 323-324.

⁷² Ibid: 432.

⁷³ Ibid: 433.

säännöt ja sääntelytarpeet. Eriytetty tuloverojärjestelmä on käytössä myös muissa valtioissa kuin Suomessa, mutta missään näistä maista ei ole onnistuttu luomaan selkeää ja virtaviivaista keinoa jakaa tulot ansiotuloihin ja pääomatuloihin. Lisäksi tuloverotuksen kahtia jakaantumiseen liittyy muunto-ongelma, jonka seurauksena saatetaan joutua pohtimaan keinoja, kuinka muuntaa työn teosta ansaittu tulo kevyemmän verotuksen piiriin.⁷⁴

Suomen tuloverotuksen kannalta ongelmallisena voidaan pitää ihmisten muuttamista rajojen ulkopuolelle tekemään töitä, jolloin veronmaksajien määrä laskee Suomessa ja huoltosuhde heikkenee entisestään. Suomen olisi kyettävä olemaan kilpailukykyisempi ansiotulojen verotuksessa, jotta koulutetut ihmiset kiinnostuisivat jäämään tänne töihin ja toisaalta saataisiin ulkomaalaisia osaajia kiinnostumaan työntekomaana Suomesta. Etenkin Suomen nykyisessä tilanteessa olisi ensisijaisen tärkeää kannustaa ihmisiä työnteekoon, sillä näin saadaan verotuloja valtiolle.

Kansanedustajana toiminut Harri Jaskari on kirjoittanut Uuden Suomen verkkosivuille puheenvuoron, josta ilmenee, että verotus toimii keinona kannustaa ihmisiä työnteekoon tai saada aikaan päinvastainen reaktio. Pienituloisimmat ovat useimmiten työttömiä ja heidän osaltaan verotus onkin OECD:n mittapuussa keskivertoa alhaisempaa. Merkittävänä kysymyksenä voidaan pitää sitä, onko ihmisille työpaikkoja ja kannattaako heidän vastaanottaa työtehtävä. Näin ollen järkevänä uudistuksena näiden ihmisten kannalta voidaan pitää sosiaaliturvan sekä työn ajantasaista yhteensovittamista. Suomessa verotaakka kohdistuu pitkälti keskituloisten hartioille ja jos heidän verotuksensa tasoa ei kyetä laskemaan, on mahdollista, että heiltä alkaa hiipumaan halu tehdä töitä, saati tehdä lisätöitä. Suurituloisimpien joukkoon lukeutuu monesti kouluttautuneita huippuosajia ja he saattavat nähdä maapallon yhtenä suurena työmarkkinana. Suomesta on lähtenyt paljon huippuammattilaisia töihin toisiin valtioihin ja on havaittavissa, että kouluttautuneiden nuorten keskuudessa rajojen ulkopuolisista työmarkkinoista ollaan yhä kiinnostuneempia. Korkeat marginaaliveroasteet voivat osaltaan luoda kannustusta tämän suuntaisille ratkaisuille.⁷⁵

⁷⁴ Tikka 2004: 325.

⁷⁵ Jaskari 2018.

On näkemyksiä, joiden mukaan verotuksen tarkoituksena ei ole ollut eikä myöskään tule olla tuloerojen tasaaminen. Kuitenkin progression kiristäminen ja tätä kautta tuloerojen kaventaminen saa kannatusta. Kysymykseksi tällaisessa suuntauksessa voi tulla, miksi yhteiskunnassa halutaan verottaa ankarammin ahkerasti työtä tekevää ja vastaavasti vähän työtä tekevää kevyemmin, vaikka näiden henkilöiden työtehtävä voi olla aivan sama. Yleisesti tunnettuihin hyvän verojärjestelmän tunnusmerkkeihin kuuluu yksinkertaisuus sekä verovelvollisten tasapuolinen kohtelu. Järjestelmän olisi myös oltava kannustava työntekoa, yrittämistä ja ahkeruutta kohtaan. On tärkeä huolehtia siitä, ettei verojärjestelmä poistaisi heiltä, jotka veroja maksavat halua veron maksuun. Jokseenkin voi tuntua, että verotuksen painopiste on suuntautunut liiaksi heidän motivaatiota tukevaksi, jotka tulonsiirtoja työtä tekeviltä verotuksen myötä saavat. Mikäli tavoitteena on tuloerojen kaventaminen, voidaan toimivampana ratkaisuna tähän pitää verotuksen kiristämisen sijaan töihin kannustamista. Tuloerot pienenevät, kun yhä useampi siirtyy työelämään. Kuten aiemmin on todettu, hyvätuloisten ankara verotus saattaa viedä heitä töihin toisiin valtioihin.⁷⁶ Lisäksi ankaraksi koetun verojärjestelmän myötä saattaa esimerkiksi alkaa ilmetä keinottelua, jossa verovelvollinen pyrkii etsimään keinoja, joilla minimoi veronmaksuaan.

Suomessa on pidemmän aikaa kiristetty palkkaverotusta ja sen progressiota, mutta vuonna 2017 palkkaverokiilaa madallettiin, kun tuloverotusta ja työnantajamaksuja kevennettiin. Verotuksen keventyminen vaikutti kaikkiin palkkatasoihin.⁷⁷ Veronmaksajain Keskusliiton julkaisemasta vuoden 2018 kansainvälisestä palkkaverovertailusta selviää, että muihin Euroopan vertailumaihin verrattaessa pienimpien palkkojen verotus Suomessa on vähän alle keskiarvon tason, kun kyse on yhdestä tulonsaajasta, jolla ei ole lapsia. Puolestaan tulojen kasvaessa veroprosentti kiristyy voimakkaasti ja myös keskipalkkaa Suomessa tienaaavan palkansaajan veroprosentti on 2,1 prosenttiyksikköä suurempi verrattuna Euroopan vertailumaiden keskiarvoon ja korkeimmalla palkkatasolla vastaava luku on 7 prosenttiyksikköä suurempi. Suurituloisimpien palkansaajien verottaminen on-

⁷⁶ Isokallio 2017.

⁷⁷ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2017: 60.

kin Suomessa neljänneksi ankarinta Belgian, Italian ja Ruotsin ollessa kärjessä ja marginaaliveroprosentti Suomessa keskipalkkaa tienaavalla asettuu Pohjoismaiden korkeimmaksi.⁷⁸

Suomen verojärjestelmä ei kannusta esimerkiksi pyrkimään parempaan tulotasoon korkeammin kouluttautumalla tai vaihtamista paremmin palkattuun työtehtävään. Näin ollen Suomen ankara verotus ei kannusta työuralla etenemiseen. OECD (2018a) on myös huomionut kansainvälisesti verrattaessa Suomen korkeat marginaaliverot, jotka saattavat viedä erityisosajia pois valtiosta sekä rajoittaa ulkomaalaisten osajien kiinnostusta muuttaa Suomeen asumaan. OECD on suositellut keventämään työn verotusta Suomessa, jotta kannustimet ja työllisyysvaikutukset paranisivat. OECD:n (2018b) sekä Euroopan komission vuoden 2017 veropoliittisista analyyseistä ilmenee, että suositeltavaa olisi työn verotuksen keventäminen ja verotuksen suunnan siirtäminen enemmän välillisiin veroihin talouskasvun ja työllisyyden parantamiseksi.⁷⁹

Nykyistä verojärjestelmää haastaa myös lähivuosina tapahtuvat teknologiamullistukset robotiikkaa otettaessa entistä massiivisemmin yrityksissä käyttöön. Jotkin työtehtävät tulevat katoamaan, kun robotiikan avulla suoritetaan rutiininluonteisia tehtäviä. Toisaalta muutoksen myötä syntyy myös kokonaan uudenlaisia työtehtäviä. Joka tapauksessa työnteossa tulee korostumaan entisestään asiantuntijatehtävien asema, jolloin Suomen on pysyttävä kilpailemaan ammattilaisista. Toimivana ratkaisuna tähän ongelmaan ei voida pitää hyvin tienaavien ankaraa verotusta ja näin ollen nykyisessä verojärjestelmässä olisi toteutettava rakenteellisia muutoksia. Mikäli Suomi ei tulevaisuudessa siirry tasaveroon, on progressiivisuutta ainakin vähennettävä, mikä puolestaan tarkoittaisi suuntaa kohti tasaveromallia.

Suomen verolinjauksissa ja -ratkaisuissa ei ole huomioitu riittävässä määrin työllisyyttä, yrittämistä ja talouskasvua. Etenkin nämä kolme näkökohtaa kaipaisivat verotuksessa

⁷⁸ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 61.

⁷⁹ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018:61. Ks. OECD (2018a): *OECD Economic Surveys: Finland 2018* -raportti ja OECD (2018b): *Economic Policy Reforms 2018* -raportti. Lisäksi ks. Valtiovarainministeriö 2010: 18, josta ilmenee esimerkiksi, että työn verotuksella voi olla vaikutusta kotitalouksien tekemiin päätöksiin siitä, osallistuvatko he työmarkkinoille ja työnteon tuntien määrään. Verotuksella voi myös olla vääräsuuntaisia vaikutuksia työn tuottavuuteen, mikäli progressiivisuuden myötä kannusteet osaamisen kehittämiseen ja työuralla etenemiseen heikkenevät. (Valtiovarainministeriö 2010: 18.)

kannustavia elementtejä. Suomen verorakenteen merkittävänä ongelmana voidaan pitää kireää työn verotusta.⁸⁰ OECD:n viesti Suomelle on myös ollut, että Suomen olisi tärkeää saada ratkaistuksi rakenteelliset työttömyysongelmansa. Nykyinen työmarkkinatilanne on haastava Suomen taloudelle, sillä ammattiosajista on koko ajan pula sekä Suomessa työikäisen väestön määrä laskee parhaillaan.⁸¹

Verotuksella olisi kyettävä tukemaan työllisyyttä ja osaamista. Mikäli tavoitteena on hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen, on Suomessa pystyttävä korottamaan työllisyysastetta sekä kyettävä parantamaan työn tuottavuutta, sillä Suomen väestö vanhenee vauhdilla ja jää eläkkeelle, jolloin myös työikäisten osuus vähenee ja huoltosuhde heikenee.⁸² Myös valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän joulukuussa 2010 julkaisemasta raportista on jo ilmennyt, että julkisen talouden rahoituksen turvaamisen yksi merkittävimmistä haasteista on kestävyysongelma, jota aiheuttaa väestön ikääntyessä, kun suuriin ikäluokkiin kuuluvat alkavat jäädä eläkkeelle. Tämän seurauksena työikäisen väestön määrä laskee.⁸³

Arvion mukaan 2030-luvulle siirryttäessä vanhustenhuoltosuhde eli yli 65-vuotiaiden lukumäärä työikäiseen väestöön verrattuna on noin 43 prosenttia, kun vertailun vuoksi

⁸⁰ Kulju 2008.

⁸¹ STT 2019. Ks. myös valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän joulukuussa 2010 julkaissu raportti, jossa kirjoitetaan osuvasti:

”Hyvinvointivaltion rahoituksen kannalta olennaista on pyrkiä mahdollisimman korkeaan työllisyysasteeseen ja vahvaan tuottavuuskehitykseen. Verotuksen rakenteen tulisikin olla mahdollisimman paljon työn tekemistä ja talouskasvua tukeva. Siksi julkisen talouden rahoituksen ja hyvinvointipalveluiden tarjonnan kannalta tärkeää on väestön ikääntymisen aiheuttamien menopaineiden hillitseminen rakenteellisin uudistuksin.” (Valtiovarainministeriö 2010: 17.)

Edellä oleva on kirjoitettu vuonna 2010 ja voidaankin pohtia, millaisia rakenteellisia muutoksia työllisyyden ja tuottavuuskehityksen parantamiseksi on saatu aikaan viimeisen kahdeksan vuoden kuluessa. Vaikuttaa, että ongelmat ovat edelleen hyvin pitkälle samansuuntaiset. Toisaalta vanhoissa rakenteissa pysyminen on osoittanut, että näin ei voida jatkaa, vaan rakenteellisia uudistuksia on todella tehtävä.

⁸² Valtiovarainministeriö 2019: 101.

⁸³ Valtiovarainministeriö 2010: 16-17. Ks. myös *ibid*: 39-41, jossa aiheesta lisää liittyen verojärjestelmään. Käsiteltävän aiheen kannalta on relevanttia nostaa esiin valtiovarainministeriön 2010: 40, loppuraportissa esitelty seuraava huomio:

”Toisaalta käytännön kokemukset eri maista viittaavat siihen, että vähittäisten muutosten tie ei takaa verojärjestelmän kokonaisuuden säilymistä toimintakuntoisena. Toimivuuden varmistamiseksi verojärjestelmän osia ja niiden muodostamaa kokonaisuutta tulee aika-ajoin arvioida kriittisesti talouden ja muun yhteiskunnan nykyisistä ja tulevista tarpeista lähtien.” (Valtiovarainministeriö 2010: 40.)

Näin ollen on tärkeää tutkia, onko Suomessa jo pidemmän aikaa käytössä ollut eriytetty tuloverojärjestelmä toimiva ratkaisu nykyisessä tilanteessa, jossa esimerkiksi etenkin Suomea tulee koskemaan huomattava kestävyysongelma huoltosuhteen heikkenemisen myötä. Nykyistä verojärjestelmää on aiheellista verrata toisenlaisiin verojärjestelmiin, kuten tasaveroon.

vuonna 2010 vastaava luku on ollut noin 25 prosenttia. Väestön voimakas ikääntyminen tuo haasteita niin eläkejärjestelmän kuin kuntien tehtäväksi asetettujen julkisten palveluiden rahoituksen riittävyydelle. Mikäli julkisiin palveluihin kohdistuvia kasvavia menopaineita ei kyetä taltuttamaan esimerkiksi tuottavuuden parannuksien, saattaa kunnallisverotukseen alkaa kohdistua huomattavaa nousupainetta. Lisäksi huoltosuhteen heikkene-
misen myötä nousupaineita voi ilmetä työeläkemaksuissa. Edellä oleva huomioiden, työn verotukseen saattaa kohdistua merkittäviä kiristyspaineita. Työvoimakustannusten nousun myötä Suomen työllisyys sekä taloudellinen kilpailukyky laskisivat.⁸⁴ Voidaan todeta, että kestävyysongelma on ollut jo pitkään tiedossa, mutta onko tämän eteen saatu aikaiseksi turvaavia toimia ja rakenteellisia uudistuksia. Kestävyysongelman ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaamisen voidaan todeta olevan edelleen ongelmana, josta esimerkkinä valtiovarainministeriön tämän vuoden helmikuussa julkaisema virkamiespuheenvuoro.

Lisäksi samanaikaisesti on tapahtumassa työelämää koskettava murros, jossa pätkätyöt ja osa-aikatyöt ovat lisääntyneet sekä automatisaatiolla on korvattu ihmisten tekemää työtä. Työelämää kohtaaviin mullistuksiin liittyvät myös kansainvälistyminen, vuorottelu työelämässä ja opiskelussa, mikroyrittäjien määrän kasvu sekä digitalisaation myötä tulevat uudet mahdollisuudet, kuten työnteko erityyppisissä digitaalisissa alustoissa. Edellä kuvatut työelämässä tapahtuvat muutokset tuovat mukanaan uudenlaisia haasteita verokannolle ja verojärjestelmälle. Verotus on keino, jolla on mahdollista vaikuttaa työllisyyteen eri tavoilla, vaikka lähtökohtaisesti verotuksen voidaan nähdä huonontavan kannustimia työelämään siirtymiseen. On huomattava, että varsinkin matalapalkkatyön houkuttelevuuteen on vaikutusta myös sosiaaliturvalla. Ansiotuloverotuksella saattaa olla työntöön määrän lisäksi vaikutusta myös muihin seikkoihin, kuten päätökseen muuttaa valtiosta toiseen, verosuunnitteluun, kouluttautumiseen tai haluun kehittää osaamistaan. Varsinkin marginaaliverotuksella ja progressiivisella verotuksella on vaikutusta kannustimiin kartuttaa osaamista sekä tulon muuntamiseen ja näihin seikkoihin olisikin syytä tarttua

⁸⁴ Valtiovarainministeriö 2010: 16-17.

hanakammin, sillä osaamisen tärkeys korostuu entisestään ja työvoiman globaali liikkuminen kasvaa.⁸⁵ Esimerkiksi OECD:n *Taxation and Skills* -raportista ilmenee, että Suomessa osaamista verotetaan kireästi verrattaessa OECD-maiden keskimääräiseen tasoon⁸⁶ ja korkeasti koulutettujen alttius muuttaa pois Suomesta on muuhun väestöön verrattaessa korkeampi. Tutkimusten, kuten VATT (2018) raportin mukaan verotuksella voi olla vaikutusta muun muassa osaajien tekemiin päätöksiin siitä mihin maahan he asettuvat asumaan ja tekemään töitä.⁸⁷

⁸⁵ Valtiovarainministeriö 2019: 101-102.

⁸⁶ OECD 2017: *Taxation and Skills*. Ks. myös valtiovarainministeriö 2019: 101-102.

⁸⁷ VATT Institute for Economic Research 2018: 149-150 sekä valtiovarainministeriö 2019: 101-102.

4. TASAVERO

Tuloverojärjestelmää voidaan kehittää monella eri tavalla, kuten siirtymällä yhtenäisen tuloveron malliin, jossa samaa tuloveroasteikkoa sovelletaan kaikkiin tuloihin. Kyseinen malli on yleinen esimerkiksi OECD-maiden keskuudessa. Yhtenä vaihtoehtona on tasa-
veromalli, jonka perusidean mukaan kaikkia tuloja verotettaisiin samalla verokannalla. Tätä mallia sovelletaan muun muassa Venäjällä sekä Keski-Euroopassa. Eriytetyssä tuloveromallissa puolestaan tavanomaisesti ansiotulot ovat progressiivisen ja pääomatulot suhteellisen verotuksen kohteena. Tämä järjestelmä on suosittu Pohjoismaissa, kuten Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa.⁸⁸

Keskuskauppakamarin (2008) selvityksessä tutkitaan tasaveron merkittäviä piirteitä eri valtioiden tasaveromallien pohjalta. Keskeisten piirteiden voidaan nähdä liittyvän verokantaan, tulon veronalaisuuteen, erilaisiin vähennyksiin sekä mahdolliseen perusvähennykseen, jolla pienet tulot voitaisiin vapauttaa verosta. Nämä kaikki ovat sellaisia seikkoja, joiden osalta Suomessakin olisi tehtävä päätöksiä tasaveroon siirryttäessä.⁸⁹

4.1. Tasaveron määritelmä

Tasaveron soveltaminen on yksi keino järjestää tuloverotus. Tasavero on ajoittain ollut mukana veropoliittisissa keskusteluissa ja tavallisesti tätä puoltavat tai vastustavat kannanotot ovat olleet voimakkaita. Siitäkin huolimatta vaikei siitä mitään, tasaverolla tarkoitetaan ole olemassa yhtä yhtenäistä kantaa. Tasaveroa käytetään eri valtioissa, mutta näissä sovellettavat tasaveromallit eroavat toisistaan merkittävästi. Yhteisenä piirteenä malleissa voidaan kuitenkin pitää sitä, että luonnollisten henkilöiden ansiotulojen verotuksessa käytetään yhtä suhteellista verokantaa.⁹⁰

⁸⁸ Myrsky 2009: 434.

⁸⁹ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 5-6.

⁹⁰ Ibid: 6.

Tasaveroa voi olla haastava määritellä yhtenäisesti, sillä tasaverosta ei ole olemassa yhtä yksittäistä mallia, vaan sitä sovelletaan eri valtioissa eri tavalla. Tasaveromalleista on kuitenkin pyritty poimimaan sille ominaisia piirteitä. Tasaverojärjestelmien perusajatuk- sen mukaan vero lasketaan tuloista käyttäen suhteellista verokantaa, jolloin verokannan suuruuteen ei vaikuta verovelvollisen tulojen määrä, vaan verokanta on sama kaikille. Progressiivisessa veroasteikossa veroprosentti kohoaa tulojen noustessa, kun taas degres- siivisessä asteikossa tulojen noustessa veroprosentti laskee. Tasaverojärjestelmässä vero- asteikko on puolestaan vakio. Tällöin ensimmäiseksi on päätettävä, kuinka laajasti tasa- veroprosenttia käytetään. Toteutettaessa verojärjestelmä noudattaen tasaveron ideaa puh- taimmillaan olisi sama veroprosentti käytössä yhteisöjen ja luonnollisten henkilöiden tu- loverotuksen lisäksi myös arvonlisäverotuksessa. Esimerkiksi Slovakiassa siirryttiin täl- laiseen järjestelmään vuonna 2004. Lisäksi eräät muutkin Euroopan valtiot käyttävät sa- maa tasaveroprosenttia henkilö- ja yhteisöverotuksen osalta.⁹¹ Seuraavaksi syvennyttään kuitenkin pääasiassa tasaveron tarkasteluun tuloverotuksessa, muiden osa-alueiden rajau- tuessa tutkielman ulkopuolelle.

4.2. Tasaveromalli

Tasaveroa voidaan soveltaa hyvin erilaisin tavoin. Sitä voidaan käyttää esimerkiksi tu- loon tai kulutukseen ja se voi olla kokonaan suhteellinen tai siihen voi liittyä progressii- vinen elementti, mikäli tähän sisällytetään perusvähennys tai perustulo. Tasaverojärjes- telmään otetulla perustulolla voidaan esimerkiksi korvata sosiaaliturvaetuudet. Lisäksi tasavero voidaan kohdentaa ainoastaan henkilöiden tuloihin kuten Venäjällä on tehty tai ottaa tämän piiriin myös yritysten tulot. Viro siirtyi Euroopan valtioista ensimmäisenä soveltamaan tasaveroa. Tasaveroa on tutkittu monessa OECD-valtiossa, kuten Norjassa, Yhdysvalloissa, Puolassa ja Saksassa.⁹²

⁹¹ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 21.

⁹² Hjerpe, Kari & Kiander 2006: 194. Ks. myös Norregaard & Khan 2007: 26-30, jossa on kyseessä IMF Working Paper 07/274 nimeltään "Tax Policy: Recent Trends and Coming Challenges".

Tasaveromallien merkittävimpiin ajatuksiin kuuluu monimutkaisen vähennysjärjestelmän poistaminen tuloverotuksesta. Tämä korvataan ennemmin perusvähennyksellä, jossa määritetyn tulotason alle jäävät tulot vapautetaan verosta.⁹³ Eurooppaan kuuluvista valtioista tasaveroa sovelletaan Virossa, Liettuassa, Latviassa, Bulgariassa, Unkarissa ja Romaniassa⁹⁴. Kuten aikaisemmin on todettu tasaveromallit ovat keskenään erilaisia. Näin ollen tasaveroprosentit eivät ole suoraan keskenään vertailukelpoisia.⁹⁵

Keskuskauppakamarin vuonna 2008 julkaiseman tasaveroselvityksen mukaan Suomessa on esitetty monenlaisia tasaveromalleja, mutta yhteisenä piirteenä näissä on ollut ekonomistinen lähestymiskulma. Etenkin on tarkasteltu verotuksen vaikutusta yhteiskunnan tulonjakoon ja työmarkkinoihin sekä pidetty tärkeänä pyrkimystä verojärjestelmän yksinkertaisuuteen ja läpinäkyvyyteen. Kuten aiemmin on todettu eri tasaveromallien välillä voi olla merkittäviäkin eroavaisuuksia. Merkittävät erot mallien verokannoissa johtuvat veropohjan laajuudesta, kuten siitä sisältyykö tähän ansiotulojen lisäksi myös pääomatulot ja yritystulot sekä perusvähennyksen suuruudesta. Myös eri valtioissa tasaveron sovelluksissa on eroavaisuuksia, kuten verokannoissa ja perusvähennyksen määrässä. Perusvähennyksen ajatuksena on, ettei pienistä tuloista joutuisi maksamaan veroa.⁹⁶ Esimerkiksi Martti Nybergin mallissa palkan ja eläkkeen verotukseen sisältyisi 7 000 euron perusvähennys, jonka jälkeen verotus tapahtuisi kiinteällä verokannalla ollen 29 prosenttia ja palkkaverotuksesta poistuisivat kaikki muut vähennykset⁹⁷.

Yhteisöverokantaa madallettiin useissa maissa tasaveroon siirtymisen myötä ja osa maista asetti yhteisöverokannan samaksi kuin tasaverokannan. Sittemmin monet valtiot ovat madaltaneet yhteisöverokantoja lisää kansainvälisen suuntauksen mukaisesti. Myös tasaverokantoja on alennettu, muttei yhtä radikaalisti. Tasaveroon siirtyneiden valtioiden verojärjestelmistä tuli tehokkaampia ja selkeämpiä sekä näiden valtioiden verotuksen ta-

⁹³ Hjerppe, Kari & Kiander 2006: 220.

⁹⁴ Barrios, Ivaškaitė-Tamošiūnė, Maftai, Narazani & Varga (2019): 23.

⁹⁵ Ks. myös Keen, Kim & Varsano (2006): 5-12. Kyseessä on IMF Forking Paper, jossa selvitetään tasaveroa.

⁹⁶ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 12-15.

⁹⁷ Nyberg 2006: 34.

voitteet ovat tavallisesti suuntautuneet talouskasvuun ja investointien jäämiseen kotimaahan.⁹⁸ Yhtenäistä tasaveromallia ei siis ole, vaan jokaisessa valtiossa on käytössä omanlaisensa malli⁹⁹.

Tasaveromallin tärkeitä ominaisuuksia ovat yksinkertaisuus sekä läpinäkyvyys. Lisäksi tasaveroa voidaan pitää taloudellisesti tehokkaana verotusmallina, joka samalla kannustaa työntekoon sekä yrittäjyyteen korkeiden marginaaliverojen poistuessa. Lisäksi tasaverotus mahdollistaa poliittisten päätösten teon kuten progressiivinen verotus. Tässä kohdassa voidaan myös pohtia, ketkä olisivat tasaverojärjestelmään siirryttäessä häviäjiä ja ketkä voittajia. Tähän ei kuitenkaan ole suoraa vastausta, sillä vaikutukset riippuvat paljon siitä, millaiseen malliin tarkalleen ottaen päädyttäisiin. On pohdittava esimerkiksi, toteutetaanko tasavero tuottoneutraalisti sekä päätettävä sovelletaanko mallissa tietyn suuruista perusvähennystä. Lisäksi on päätettävä tasaveroprosentin suuruus. Perusvähennyksen ollessa suuri saattaisi tämä suosia pienituloisia. Puolestaan keskituloisten verotus ei välttämättä muuttuisi merkittävästi siirryttäessä tasaveroon. Toki marginaaliverotuksesta luopuminen vaikuttaisi myös heidän verotukseensa suotuisasti ollen samalla työntekoon sekä yrittämiseen kannustava ratkaisu. Nykyiseen malliin verrattaessa niin sanottuina voittajina saatettaisiin pitää suurituloisia palkansaaajia.¹⁰⁰

Tasaverotuksella saavutettu lopputulos riippuu valitusta mallista, mutta kaiken kaikkiaan sillä voitaisiin saada aikaan positiivisia vaikutuksia niin matalilla kuin korkeilla tulotasoilla. On näkemyksiä, joiden mukaan progressiivinen verotus on ehdottomasti parempi malli kuin tasavero, mikäli verotuksen tärkeimpänä tavoitteena on tulonjako.¹⁰¹ Toisaalta tätäkin voidaan tutkia monelta kannalta. Mikäli Suomessa verotuksen progressio on kovin ankara moneen muuhun valtioon nähden, voi tämä aiheuttaa Suomelle taloudellisia vaikeuksia, sillä palkansaaajilla on vähemmän varoja käytettävissään kulutukseen ja toisaalta suurituloiset asiantuntijat voivat muuttaa töihin heille verotuksellisesti suotuisampaan valtioon.

⁹⁸ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 16.

⁹⁹ Ibid: 18.

¹⁰⁰ Kulju 2008.

¹⁰¹ Ibid.

Tasaveromalli on sitä yksinkertaisempi sekä läpinäkyvämpi mitä puhtaampana se pidetään. Mallin yksinkertaisuuden idea kärsii sisällyttämällä tähän esimerkiksi sosiaalisia ja yleisiä vähennyksiä tai päätettäessä tiettyjen tulojen olevan verollisia osan ollessa verottomia. Nykyistä verojärjestelmää olisi tärkeätä yksinkertaistaa varsinkin vähennysjärjestelmän osalta, sillä nyt valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa vähennyksiä suoritetaan erilaisilla perusteilla sekä osa vähennyksistä suoritetaan tulosta, kun taas osa verosta. Lisäksi erilaisia vähennyksiä liittyy sekä ansiotuloihin että pääomatuloihin, kun nämä käsitellään erikseen. Tasaveromallin myötä kaikki vähennykset tehtäisiin yhdenmukaisesti kokonaistulosta, mikäli järjestelmä sisältää vähennyksiä. Verotuksen muuttamista yksinkertaisemmaksi voidaan perustella etenkin, sillä ettei ansiotulojen ja pääomatulojen välillä olisi enää eroa.¹⁰²

Päädyttäessä tuloverojärjestelmän uudistuksiin olisi tärkeätä tarkastella myös mahdollisuutta suhteelliseen veroasteikkoon siirtymiseen. Tähän liittyen Suomessa onkin käyty tasaverokeskustelua 1990-luvulta alkaen. Etenkin pohdittavana on ollut seikka, olisiko valtionverotuksessa luovuttava ansiotulojen progressiivisesta veroasteikosta ja alettava sen sijaan soveltamaan suhteellista veroasteikkoa. Veropoliittisissa keskusteluissa suunta on ollut kohdentuneena saman veroprosentin käyttöön tuloja verotettaessa eli prosenttipohjaiseen tasaveroon ja onkin syytä huomata, että suhteellinen veroprosentti eli prosenttipohjainen tasavero ja euromääräinen tasavero tarkoittavat eri asiaa. Euromääräistä tasaveroa sovellettaessa kaikki maksaisivat saman suuruisen summan veroja ja tämän kaltainen järjestelmä tunnetaan esimerkiksi verohistoriassa nimikkeellä henkivero.¹⁰³

Näin ollen kolme seuraavaa tasaverokäsittettä, tasaverokanta, tasaverojärjestelmä ja euromääräinen tasavero, on kyettävä tunnistamaan toisistaan. Tasaverokannalla tarkoitetaan ainoastaan verokantaa, kun taas tasaverojärjestelmällä on mahdollista viitata koko verojärjestelmään. Verojärjestelmämme on pitkälti sellainen, missä kansalaisten verotus tapahtuu suhteellisesti, sillä tuloverotuksessa kaikkia muita tuloja paitsi ansiotuloja valtionverotuksessa verotetaan tasaverokantaan perustuen. Tasaverokannan mukaisen verotuksen kohteena ovat esimerkiksi pääomatulot, yhteisövero sekä ansiotulojen kunnallis-

¹⁰² Kulju 2008.

¹⁰³ Myrsky 2009: 434-435.

verotus. Yhteen verokantaan siirryttäessä on tietenkin pohdittava, minkä suuruinen verokanta asetettaisiin sekä mitä tästä mahdollisesti seuraisi. Todennäköisesti verotuksesta vapautettaisiin pienet tulot, sillä jo sosiaalisen oikeudenmukaisuuden perusteella sekä poliittisesti tarkasteltuna pieniä tuloja ei olisi mahdollista verottaa entistä ankarammin. Näin ollen järjestelmässä säilyisi jonkin asteinen progressio. Pienet tulot voitaisiin vapauttaa vähennyksin tai veroasteikkoratkaisuin ja puolestaan erittäin suuria tuloja voitaisiin verottaa korkeammin tulojen ylittäessä määritetyn tason, jolloin kyseessä olisi kaksiportainen tuloveroasteikko.¹⁰⁴

4.3. Esimerkkinä Viro

Virossa siirryttiin soveltamaan tasaveroa vuonna 1994 ja tämän jälkeen tasaveroa otettiin käyttöön myös muissa Itä-Euroopan valtiossa, kuten Liettuassa vielä samana vuonna ja Latviassa vuonna 1995. Tasavero otettiin myöhemmin käyttöön myös Venäjällä, Serbiassa, Slovakiassa ja Ukrainassa.¹⁰⁵ Vertailumaan Viron veroaste on muihin Baltian maihin nähden korkeahko, mutta sen sijaan EU-maiden keskimääräiseen tasoon nähden huomattavasti matalampi. Virossa veroasteen merkittävät tekijät ovat kulutusverot ja työntantajilta kerättävät sosiaaliturvamaksut. Virossa vuoden 2004 veroprosentti oli 26, mutta sittemmin veroprosenttia on kevennetty.¹⁰⁶ Vuonna 2018 palkansaajan tuloveroprosentti Virossa oli 21,3 prosenttia¹⁰⁷.

Länsi-Euroopan valtioihin verrattaessa Suomi on monelta osin bruttopalkoissa jäljessä ja nettopalkkoja tarkasteltaessa korkea verotus vahvistaa eroja. Tämän hetkisten ansiotulojen veroprosenttien perusteella on haastava houkutella kansainvälisiä huippuosajia Suomeen töihin ainakaan pidemmäksi aikaa ja uhkana on myös, että suomalaiset huippuosajat muuttavat ulkomaille töihin kevyemmän verotuksen vuoksi. Suomen etu olisi, että yritysten toiminta säilyisi täällä. Tällöin keskeisessä asemassa ovat yritysverotus sekä

¹⁰⁴ Myrsky 2009: 435.

¹⁰⁵ Grecu 2004: 12. Ks. myös Määttä 2007: 23.

¹⁰⁶ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 25.

¹⁰⁷ Veronmaksajain Keskusliitto ry 2018 b.

omistajien kannustimet. Nykyjärjestelmässä omistajat maksavat saamistaan osinkotuloista pääomatuloveroa ja yritykset maksavat saamistaan tuloista veroa yhteisöveron muodossa, jolloin muodostuu kaksinkertaista verotusta. Samaa tuloa verotetaan siis kahteen otteeseen.¹⁰⁸

Viron tuloverotuksessa ei käytetä niin kutsuttua puhdasta tasaverojärjestelmää, koska siellä sovelletaan henkilökohtaista perusvähennystä, joka kohdentuu verovelvollisten kokonaistuloihin. Vähennykseen tehtiin vuonna 2018 muutos ja vähennys nousi 2 160 eurosta 6 000 euroon sekä se muutettiin tuloriippuvaiseksi. Ennen muutosta vähennykseen olivat oikeutettuja kaikki palkansaajat, mutta nykyään se alkaa laskea, kun vuositulot ylittävät 14 400 euron rajan ja vähennystä ei saa ollenkaan tulojen ollessa 25 200 euroa tai enemmän. Muutoksen myötä useiden pienituloisten verotus keveni tuntuvasti, kun taas suurituloisten verotus kiristyi.¹⁰⁹

Virossa on ollut käytössä vuodesta 2018 alkaen puolisoiden erillisverotus, jossa toisen puolisoista on kuitenkin mahdollista saada 2 160 euron suuruisen lisävähennys, mikäli laskettaessa puolisoiden tulot yhteen nämä jäävät alle 50 400 euron. Kun kyse on perheestä, on toisella vanhemmista oikeus saada korotettua perusvähennystä ja lapsikohtaisen korotuksen suuruus on 1 848 euroa perheeseen tulleesta toisesta alle 18-vuotiaasta lapsesta alkaen. Työttömyysvakuutusmaksu on ainoa sosiaalivakuutusmaksu, joka peritään palkansaajilta ja se on suuruudeltaan 1,6 prosenttia. Työnantajilla työttömyysvakuutusmaksu on 0,8 prosenttia ja työnantajien osuuteen maksuista kuuluu myös sosiaalivero, joka perustuu työntekijän palkkasummaan ja on suuruudeltaan 33 prosenttia.¹¹⁰ Yllä käytiin Viron tuloveromallia pähkinänkuoressa läpi. Viron soveltama tasaveromalli on suunta, jota kohti Suomi voisi liikkua verojärjestelmää muutettaessa.

Viron Kauppa- ja teollisuuskamarin (2018) julkaisemasta uutisesta ilmenee, että Virossa pidetään tärkeänä verojärjestelmän tehokkuutta, yksinkertaisuutta ja järjestelmän on tuettava liiketoiminnan kasvua. Lisäksi verojärjestelmässä on kyettävä ottamaan huomioon

¹⁰⁸ Nyberg 2006: 5.

¹⁰⁹ Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto 2018: 25.

¹¹⁰ Ibid.

kansainvälisen kilpailun tilanne.¹¹¹ Suomessa on korkeampi veroaste ja maksetaan enemmän veroja kuin Virossa. Viron verojärjestelmä on työntekoon kannustava ja talouskasvua tukeva. Lisäksi kansainvälisellä tasolla kevyt verotus houkuttelee sijoituksia Viroon. Esimerkiksi suomalaiset yritykset ovat olleet kiinnostuneita sijoittautumaan Viroon. Viron linjasta voidaan päätellä, ettei verotuksella haluta rankaista paljon töitä tekeviä.¹¹²

Veronmaksajain Keskusliitto on koonnut taulukon OECD-valtioiden vuoden 2016 kokonaisveroasteista suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT). Lähteenä Veronmaksajat ovat käyttäneet OECD:tä. Taulukosta selviää, että vuonna 2016 Viron kokonaisveroaste oli noin 34,7 prosenttia Suomessa vastaavan luvun ollessa 44,1 prosenttia. OECD-maiden kokonaisverotuksen keskiarvo samaisena vuonna oli 34,3 prosenttia.¹¹³ Veronmaksajain Keskusliitto (2018) määrittää termin veroaste seuraavasti:

”Veroasteella tarkoitetaan julkisen sektorin keräämien pakollisten verojen ja veronluonteisten maksujen vuosikertymää suhteessa saman ajanjakson bruttokansantuotteeseen.”¹¹⁴

Tilastokeskus laskee Suomen veroasteen ja kansainvälistä vertailua suorittaa muun muassa OECD.¹¹⁵

4.4. Julkinen talous ja ratkaisuja

Verotuksen merkittävimäksi tehtäväksi on asetettu fiskaalinen eli julkisen sektorin rahoitus. Verotuksen avulla voidaan myös pyrkiä ohjaamaan niin yksittäisen ihmisen kuin koko yhteiskunnan toimintaa. Verotuksella voidaan esimerkiksi luoda kannustimia työn tekemistä ja yrittämistä kohtaan ja toisaalta pyrkiä vähentämään haitalliseksi koettuja asioita erinäisillä haitta- ja kulutusveroilla.¹¹⁶

¹¹¹ Estonian Chamber of Commerce and Industry 2018.

¹¹² Leinonen 2015.

¹¹³ Veronmaksajain Keskusliitto ry 2018.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry: ”Tavoitteena kannustava ja yksinkertainen verojärjestelmä”.

Julkisen talouden vahvistamista voidaan tavoitella tekemällä rakenteellisia uudistuksia tai päätymällä välittömiin ratkaisuihin. Mikäli tavoitellaan nopeita keinoja julkisen talouden rahoitustilanteen vahvistamiseksi, kyseeseen tulevat verotuksen kiristäminen sekä menojen leikkaaminen. Menoja olisi pyrittävä kohdistamaan siten, että kulutettu veroeuro tuotaisi maksimaalisen hyödyn kokonaisuutta ajatellen. Lisäksi veropoliittisia päätöksiä tehtäessä on huomioitava kansainvälistyminen, jonka seurauksena ihmiset ja yritykset ja tätä kautta veropohjat ovat yhä liikkuvampia elementtejä. Mikäli päädytään veronkorotuksiin, olisi nämä suunnattava kulutuksen sekä kiinteistöjen verotukseen. Tarkastelemalla verotukia ja karsimalla tehottomia tukia voidaan myös kasvattaa verotulojen määrää. Olisi siis syytä tutkia tarkkaan, mihin verotuilla pyritään ja toteutuvatko näille asetetut tavoitteet ja näin pienentää tukien määrää.¹¹⁷

Keskuskauppakamarin verkkosivuilla 4.2.2019 julkaistussa kirjoituksessa Keskuskauppakamarin johtava ekonomisti Mauri Kotamäki kertoo, että Suomessa kokonaisveroaste on maailman korkeimpia sen ylittäessä 42 prosenttia. Julkinen velka on noin 60 prosenttia, jonka seurauksena finanssipoliittinen liikkumavara on pieni. Kotamäen mukaan julkista taloudentilaa olisi pyrittävä parantamaan niin, että seuraavassa taantumassa julkinen valta kykenee tukemaan kansantaloutta oikeanlaisella suhdannepolitiikalla. Tällä hetkellä Keskuskauppakamarin suhtautuminen veronkiristykseen on varauksellinen ja ennemmin olisi esitettävä ratkaisuja korkean veroasteen kestävään keventämiseen. Julkisen talouden sopeutus tulisi toteuttaa työllisyyttä tukevasti, kehittämällä verotuksen rakennetta sekä sopeuttamalla menoja.¹¹⁸

Myös valtiovarainministeriön helmikuussa 2019 julkaisemasta virkamiespuheenvuorosta käy ilmi, että verorakennetta olisi muutettava paremmin kasvua tukevaan suuntaan. Selkeällä, neutraalilla ja ennustettavalla verojärjestelmällä voitaisiin parantaa työllisyyttä sekä talouskasvua. Verorakenteeseen tehtävillä muutoksilla on mahdollista parantaa talouskasvua ja työllisyyttä muuttamalla verotuksen painopistettä kohti kulutuksen verotusta työn verottamisesta. Painopisteen siirtäminen kulutusveroihin voidaan toteuttaa esimerkiksi tekemällä korotuksia alennettuihin arvonlisäverokantoihin ja samalla tämä toisi

¹¹⁷ Valtiovarainministeriö 2019: 45.

¹¹⁸ Keskuskauppakamari, Kotamäki 2019.

tehokkuutta verojärjestelmään. Kireän marginaaliverotuksen madaltaminen työn verottamisessa voisi vaikuttaa positiivisesti osaamisen hankkimiseen sekä vähentäisi tarvetta verosuunnitteluun, kuten muuntelemaan ansiotuloja pääomatuloiksi. On myös pidettävä huoli, että yritysverotus on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja lisäksi osinkoverotukseen liittyen olisi tehtävä parannuksia. Veropohja tulee turvata.¹¹⁹

Suomen on kyettävä tekemään ratkaisuja, jotta pidemmän aikavälin kasvunäkymät muuttuisivat valoisimmiksi. Tämän vuoksi olisi tärkeitä parantaa puitteita tuottavuuden, työllisyyden sekä investointien kasvua tukevalla tavalla. Talouden kasvuun ja kaikkien resurssien tehokkaaseen käyttöön on mahdollista vaikuttaa johdonmukaisen politiikan avulla ja saada näin aikaan voimakkaampaa talouskasvua. Keinoja ovat esimerkiksi verotuksen uudistaminen, jotta työnteko ja yrittäminen olisi entistä houkuttelevampaa sekä kehittämällä sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmää kannustinloukkujen välttämiseksi. Työelämässä olevien määrä vähenee muun muassa Suomen väestön ikääntymisen takia ja tämä muun ohella kasvattaa tarvetta julkisille palveluille. Ongelmallista on, että rakenteellinen työttömyys Suomessa on pysynyt korkeana ja tuottavuuden kasvussa on tapahtunut hidastumista.¹²⁰

On pyrittävä parantamaan kannustimia työntekoa kohtaan ja kehitettävä työn kysyntään ja tarjontaan liittävää yhteensopivuutta. Työelämään kuulumisella on vaikutuksia myös ihmisten hyvinvointiin, sillä näin voidaan ehkäistä syrjäytymistä yhteiskunnasta. Näin ollen korkealla työllisyysasteella voi olla jopa kansanterveydellisesti positiivisia vaikutuksia ja lisäksi se on tärkeä tavoite pyrittäessä turvaamaan julkisen talouden rahoituspohjaa sekä yhteiskunnan vakautta. Työntekoon kannustamisen merkittävyys kasvaa entisestään työikäisen väestön vähentyessä. Muihin Pohjoismaihin verrattaessa Suomen työllisyysaste on matalammalla. Työllisyyden lisäämisen keinoja ovat esimerkiksi työttömyyden alentaminen työelämän ulkopuolella olevien kannustamisella työntekoon. Lisäksi voidaan kehittää työperäistä maahanmuuttoa. Työllisyyden parantamiseen liittyvien

¹¹⁹ Valtiovarainministeriö 2019: 16.

¹²⁰ Valtiovarainministeriö 2019: 22-25. Ks. myös valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti 2010: 18-20, verorakenteen kehittämisestä sekä *ibid*: 58-59, jossa käsitellään esimerkiksi Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä ja verojärjestelmästä seuranneita vaikutuksia työn teon kannustavuuteen. Tässä voidaan esimerkiksi verrata nettopalkan suuruutta tilanteeseen, jossa henkilö ei olisikaan palkkatyössä.

uudistusten olisi tärkeitä ulottua niin verotukseen, sosiaaliturvaan kuin palvelujärjestelmään kokonaisuutena, sillä sanotuilla osa-alueilla on vaikutuksia esimerkiksi työnteon kannustimiin.¹²¹ Työperäiseen maahanmuuttoon liittyen on tutkittu, että tästä on hyötyä, mikäli kyseessä on korkeapalkkainen työvoima. Suomi on hyvinvointivaltio, jossa työperäisen maahanmuuttajan perheen sairaanhoitokulut ja lasten koulutus sekä muu sosiaaliturva hoidetaan. Näin ollen matalapalkkaisella alalla työskentelevän maksamat verot eivät kata koko perheen suomalaiselle yhteiskunnalle aiheuttamaa kustannusta.

Tuottavuuskehitystä voidaan kohentaa tekemällä Suomeen suotuisampia puitteita niin investoinneille kuin osaamiselle ja lisätä näin Suomen houkuttelevuutta. Tämän seurauksena talouteen saataisiin uutta pääomaa muun muassa kansainvälisinä investointeina. Suomessa aktiivisemmin toimivien kansainvälisten yritysten myötä kotimaahan voitaisiin lisäksi saada kehitetyksi parempia käytäntöjä sekä uudenlaista tietoa.¹²²

Julkista taloutta sekä kestävyysvajetta voidaan pyrkiä eheyttämään sopeuttamistoimin, jotka ovat välittömiä ja joiden vaikutukset ovat nopeita. Tällaisina toimina voidaan pitää esimerkiksi verojen kiristämistä sekä menojen leikkauksia. Toinen vaihtoehto on tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotka myös kasvattavat tuloja tai vähentävät menoja, mutta joiden vaikutukset ajoittuvat pidemmälle aikavälille. Rakenteellisten muutosten tuomat hyödyt tulevat näkyviin asteittain, kun yritykset, kotitaloudet sekä julkishallinto alkavat muuttamaan toimintatapojaan. Tätä kautta syntyisi myös laajempia muutoksia talouden rakenteissa.¹²³ Valtiovarainministeriön helmikuussa 2019 julkaisemassa virkamiespuheenvuorossa kirjoitetaan:

”Suomen julkisen talouden kestävyuden turvaamiseen liittyvä haaste on mittaluokaltaan niin suuri, että mitään käytettävissä olevista keinoista ei tule suoralta kädeltä sulkea pois.”¹²⁴

¹²¹ Valtiovarainministeriö 2019: 15.

¹²² Ibid.

¹²³ Valtiovarainministeriö 2019: 46.

¹²⁴ Ibid.

Edellisillä vaalikausilla on toteutettu menosäästöjä, joten on yhä vaikeampaa löytää uusia säästökohteita. Suuria säästöjä on myös haastava saada kokoon nopeasti ilman, että heikennettäisiin sosiaalisia tulonsiirtoja tai julkisia palveluita. Olisi kyettävä löytämään ratkaisuja julkisten menojen kasvun pienentämiseksi. Julkisten menojen suurimpiin eriin kuuluvat palveluiden tuottaminen, tulonsiirrot sekä investoinnit. Julkisten menojen tavoitteet voivat olla hyvin erilaisia ja julkisia menoja saatetaankin ryhmitellä eri tavoin kuten jakamalla näitä tulonsiirtoihin, kulutusmenoihin ja investointeihin. Julkiset kulutusmenot taas voidaan jakaa välituotekäyttöön ja palkansaajakorvauksiin.¹²⁵ Merkittävimmät menoerät liittyvät sosiaaliturvaan, elinkeinoelämän edistämiseen sekä terveydenhuoltoon. Noin 20 miljardia euroa valtion talousarvion menoista on sosiaaliturvasta johtuvia.¹²⁶

Suuri osa julkisen sektorin toiminnasta rahoitetaan verotuloin sekä veronluonteisilla maksuilla. Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen julkinen sektori on kooltaan suuri ja tätä kautta Suomen verotuksen taso on ollut korkea. Talouskasvun ja kokonaisverotuksen tason välille ei tieteellisen kirjallisuuden perusteella löydy selvää yhteyttä. Varsinkin julkisen sektorin ollessa kooltaan merkittävä, on verojen keräämisen keinolla valtava rooli. Yksi verotuksen kiristämistä rajoittava seikka on valtioiden välinen verokilpailu.¹²⁷

Veropolitiikassa on huomioitava verorakenne ja verotuksen kannustinvaikutukset, mutta näiden lisäksi on otettava huomioon myös globalisaatio, jonka seurauksena muun muassa verokilpailu on kasvanut. Esimerkiksi digitalisaatio mahdollistaa yritysten toimintojen siirtämisen toisiin valtioihin vaivattomammin ja näin ollen verokilpailun asema korostuu entisestään. Tästä johtuen mahdollisuudet julkisen talouden vahvistamiseen verotuksen kiristämisen keinoin ovat erittäin rajoitetut. Toistuvien veronkorotusten sijaan verotulojen kasvattamiseksi olisikin kohdennettava painokkaammin huomio hyvän verorakenteen ja veropohjien laajentamisen aikaan saamiseen. Talouden yhdentymisen edetessä alkavat työntekijät ja yritykset yhä herkemmin reagoimaan eri valtioiden välisiin verotuksellisiin eroavaisuuksiin. Lisäksi on muitakin asioita, joilla on merkitystä päätöksenteossa siitä,

¹²⁵ Valtiovarainministeriö 2019: 47.

¹²⁶ Ibid: 49.

¹²⁷ Ibid: 52.

minne tuotanto asetetaan. Tällaisia huomioitavia seikkoja voivat olla esimerkiksi työvoimakustannukset, veropolitiikan ennustettavuus, markkinoiden läheisyys, kuljetuskustannusten taso, yhteiskunnan turvallisuuden tila sekä se onko ammattitaitoista työvoimaa saatavilla. Veropohjia on erilaisia, joten kansainväliseen kilpiluun vaikuttaa myös, se millainen veropohja on. Veropohjaan kohdentuu helpommin valtioiden välistä verokilpailua, mitä kykenevämpi se on muuttumaan.¹²⁸

Yrityksissä seurataan vero- ja tukikilpailua esimerkiksi voittojen tavoittelemisen vuoksi. Viime vuosina kasvaneen globalisaation ja yritystoiminnassa lisääntyneen pääomien vapaamman liikuteltavuuden myötä yritysten päätöksenteossa on alettu entistä enemmän kiinnittämään huomiota verotuksen vaikutuksiin. Edeltävien parinkymmenen vuoden kuluessa yhteisöverokanta onkin keskimääräisesti laskenut OECD-maissa. Ansiotulojen verotukseen liittyen veropohjiin vaikuttaa etenkin työvoiman koulutustaso ja muuhun väestöön verrattaessa korkeakoulutetut muuttavat alttiimmin toiseen maahan. Kireä ansiotulojen verotukseen kohdistuva progressio voi olla yksi tekijä, joka lisää kotimaasta ulkomaille muuttajien määrää sekä ei myöskään houkuttele ulkomaalaisia asiantuntijoita tulemaan Suomeen. Näin ollen verokilpailu vaikuttaa myös ansiotulojen verotukseen. Tässä kohtaa on syytä mainita, että ylimpien marginaaliveroasteiden nostaminen ei toisi huomattavasti lisää verotuloja.¹²⁹

Yksi keino saada aikaan lisää verotuloja on karsia verotukia. Julkisen talouden parantamiseksi ei tulisi päätyä verotuksen korottamiseen, vaan olisi tehokkaampaa ennemmin tarkastella keinoja verotulojen lisäämiseksi vähentämällä ympäristön ja talouskasvun kannalta haitallisia verotukia. Karsimalla verotukia voitaisiin saavuttaa laajempi veropohja ja tämä olisi myös verotuksen tehokkuuden ja talouskasvun kannalta hyvä suunta. Laajentamalla veropohjaa voitaisiin veroasteet pitää matalatasoisina ja kuitenkin saada samalla enemmän verotuloja. Matalammat ja yhtenäisemmät verokannat eivät myöskään vääristäisi niin paljon taloudentoimijoiden investointipäätöksiä. Lisäksi, mitä enemmän

¹²⁸ Valtiovarainministeriö 2019: 52. Ks. myös valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän raportti 2010:16, jossa kirjoitetaan, että globalisaatiosta seuraa paineita muuttaa verotuksen suunta ansio- ja yhtiöverotuksesta ennemmin verotuskohteisiin, jotka eivät liiku, kuten kiinteistöjen ja kulutuksen verottamiseen.

¹²⁹ Valtiovarainministeriö 2019: 52-53.

verojärjestelmään kuuluu erityyppisiä verovähennyksiä, sitä monimutkaisempi järjestelmä on sekä samalla verosuunnittelun ja veronkierron mahdollisuudet kasvavat. On myös huomattava, että verovähennysten myötä verojärjestelmän hallinnolliset kustannukset kohoavat.¹³⁰ Verovähennysten myötä tarve verosuunnitteluun lisääntyy sekä hallinnollisten toimenpiteiden määrä kasvaa esimerkiksi erilaisten kaavakkeiden, kuten koulutusvähennyskaavakkeiden täyttämisen vuoksi.

Työllisyysasteella on suuri vaikutus kestävyysvajeseen, sillä kestävyysvaje esimerkiksi pienenisi 0,4 prosenttiyksikköä, mikäli työllisyysaste kohoaisi yhdellä prosenttiyksiköllä. Työllisyysasteen kohoamisella olisi mahdollista vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä kahdella tapaa, joista ensimmäisessä tämä nostaisi BKT:tä ja näin ollen lisäisi julkisen talouden verotuloja. Lisäksi mitä alhaisempi työttömien määrä on, sitä vähemmän työttömyydestä koituvia julkisia menoja olisi.¹³¹ Ihmisen työelämässä ololla on myös hyvinvoinnin kannalta merkittäviä vaikutuksia, sillä se ehkäisee esimerkiksi syrjäytymistä. Edellä mainituista syistä johtuen korkeaa työllisyysastetta voidaan pitää tärkeänä tavoitteena, mikäli pyrkimyksenä on turvata julkisen talouden rahoituspohja sekä yhteiskunnan vakaus. Työelämään kannustamisen merkitys kasvaa entisestään työikäisten ihmisten määrän laskiessa, sillä tällöin potentiaalisen aktiiviväestön määrä vähenee.¹³²

Muihin Pohjoismaihinkin verrattaessa Suomen työllisyysaste on alhainen¹³³. Suomen olisi kyettävä parantamaan kannustimia työntekoon sekä etsittävä ratkaisuja työn kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamiseen. Nykyisen vero- ja sosiaaliturvajärjestelmän myötä syntyy tilanteita, joissa työnteko ei ole houkutteleva vaihtoehto. Tätä ongelmaa voitaisiin ratkoa työnteon kannustimia parantamalla.¹³⁴

Työllisyysasteen nostamisen tavoitetta kohti voitaisiin päästä uudistamalla samanaikaisesti verotus, sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmän kokonaisuutta. Suomessa sovelletta-vaan sosiaaliturvajärjestelmään kuuluu useita erilaisia sosiaaliturvan muotoja, joten järjestelmä ei ole yksinkertainen ja tehtävien uudistusten yhteydessä olisikin pohdittava,

¹³⁰ Valtiovarainministeriö 2019: 55.

¹³¹ Ibid: 57-58.

¹³² Ibid: 60.

¹³³ Valtiovarainministeriö 2019: 63. Ks. myös Eurostat 2019: 1-6.

¹³⁴ Valtiovarainministeriö 2019: 70.

mitkä rakenteet poistetaan ja mitkä säilytetään. Tämän hetkisiä sosiaaliturvamuotoja mahdollisesti myös uudistettaisiin.¹³⁵ Korkealla tuloverotuksella heikennetään kannustimia työntekoon. Työllisyyden lisäämiseksi olisi verotuksen ohella samalla huomioitava myös muita seikkoja, sillä pelkillä verouudistuksilla kannustimien kohdentaminen on haastavaa. Verotuksen kanssa työnteon kannustavuuteen vaikuttavat tekijät ovat tulodonnaiset palvelumaksut, palkkataso sekä sosiaaliturvajärjestelmä. Lisäksi työnteon houkuttelevuuteen vaikuttaa merkittävästi se, miten eri tuloja verotuksessa käsitellään. Millainen on esimerkiksi palkkatulojen ja sosiaalietuuksien verotuksellinen kohtelu?¹³⁶

Työnteosta saatuja tuloja saatetaan yrittää muuntaa pääomatuloiksi, jos ansiotuloja verotetaan pääomatuloja ankarammin. Tulon muuntamista voi tapahtua esimerkiksi hyvätuoloisilla ihmisillä, jos he pystyvät valitsemaan toimivatko he yrittäjinä vai palkansaajina. Verotuksen olisi tärkeä olla niin selkeää, neutraalia ja ymmärrettävää kuin mahdollista myös siitä syystä, että työtä voidaan tehdä yhä erilaisemmin tavoin.¹³⁷ Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuorostakin (2019) ilmenee, että Suomeen voitaisiin houkuttaa osaavia työntekijöitä, jos laskettaisiin marginaaliveroprosentteja ja kevennettäisiin progressiota sekä samalla nämä toimet pienentäisivät tarvetta muuntaa tuloja. Pyrittäessä parantamaan pienituloisten kannustettavuutta siirtyä työelämään tulee verotuksen lisäksi tarkastella etujärjestelmää ja yritettävä poistaa kannustinloukkuja, joita verojärjestelmä ja etuusjärjestelmä yhdessä muodostavat.¹³⁸

Verorakennetta olisi muutettava siten, että se tukisi enemmän kasvua ja työllisyyttä. Mikäli verorakenteella halutaan tukea kasvua, on sen oltava mahdollisimman neutraali. Verotuksen ensisijaisena tehtävänä voidaan pitää julkiselle sektorille asetettujen tehtävien rahoittamista, jolloin julkisen sektorin tehtävienhoidon laajuus määrittää verotuksen kokonaistason. Verotuksen painopisteen siirtämisellä työn verotuksesta kulutuksen verottamista kohti, saataisiin verorakenteesta paremmin työllisyyttä ja talouskasvua tukeva. Työelämän muutosten sekä väestön ikääntymisen myötä tulee entisestään korostumaan

¹³⁵ Valtiovarainministeriö 2019: 73.

¹³⁶ Ibid: 75.

¹³⁷ Valtiovarainministeriö 2019: 103. Ks. myös Työterveyslaitoksen Työpiste-verkkolehdestä 19.11.2014 julkaistu artikkeli ”*Läppärihipsteri, raksatyöläinen, pakkoyrittäjä... itsensätyöllistäjiä on moneen lähtöön*”, jossa kerrotaan itsensätyöllistäjien, kuten freelancereiden määrän lisääntyneen.

¹³⁸ Valtiovarainministeriö 2019: 103.

osaaminen ja elinikäinen oppiminen, joihin ihmisiä olisi tärkeää kannustaa esimerkiksi madaltamalla kireää marginaaliverotusta, minkä avulla voitaisiin myös vähentää houkuttelevuutta tulonmuuntoa kohtaan eli tulojen muuntamiseen matalammin verotettavaan tulolajiin. Verotuksen painopisteen siirtäminen kulutuksen verotukseen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi alennettuja arvonlisäverokantoja nostamalla, jolloin voitaisiin rahoittaa työn verotuksen kevennys.¹³⁹ Toisaalta tuloverojen madaltaminen lisää kulutusta, jolloin arvonlisäverokantojen korottaminenkin voisi olla maltillista.

Kuten todettua, verotuksen painopistettä olisi siirrettävä kohti kulutuksen verottamista työn verotuksen sijaan¹⁴⁰. Esimerkiksi OECD on suosittanut toimenpiteitä, joita Suomen tulisi tehdä talouskasvun ja työllisyyden tukemiseksi. Näihin suosituksiin kuuluu työn verotuksen keventäminen, ympäristöverotuksen sekä kiinteistöverotuksen kiristäminen, alennettujen arvonlisäverokantojen poistaminen ja asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen.¹⁴¹ Talouskasvua ajatellen muun muassa OECD pitää työn ja yritysten verotusta haitallisempina kuin kiinteistö- ja kulutusverotusta¹⁴². Suomea koittelee tilanne, jossa työkäisten määrä väestössä vähene, minkä takia niin verojärjestelmässä kuin sosiaaliturvajärjestelmässä korostuu entisestään työntekoon ja työn tuottavuuteen kannustavien olosuhteiden merkitys. Työn verotuksen keventämiselle on siis hyvät perusteet.¹⁴³

Kansainväliseen tasoon nähden Suomessa tapahtuva työn verotus on kireää varsinkin keskituloisten ja suurituloisten osalta. Verojärjestelmä tehostuisi, mikäli esimerkiksi alennettujen arvonlisäverokantojen soveltaminen lopetettaisiin. Tällöin arvonlisäverotuksen kiristyksillä olisi mahdollista rahoittaa työn verotuksen laaja-alaiset kevennykset. Arvonlisäverotuksen korotukset olisi järkevä suunnata alennettuihin arvonlisäverokantoihin myös siitä syystä, että 24 %:in verokanta on jo korkealla tasolla.¹⁴⁴ Lisäksi 24 %:n tasoa voidaan pitää aika lähellä sitä maksimitasoa, mille arvonlisäveron saa maksimissaan EU:ssa asettaa. EU:han on harmonisoinut arvonlisäverohaarukan jäsenvaltioille.

¹³⁹ Valtiovarainministeriö 2019: 96. Ks. myös valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmän raportti 2010: 21-23 välillisestä verotuksesta.

¹⁴⁰ Valtiovarainministeriö 2019: 98.

¹⁴¹ OECD (2018a) sekä valtiovarainministeriö 2019: 98.

¹⁴² OECD (2010) sekä valtiovarainministeriö 2019: 98.

¹⁴³ Valtiovarainministeriö 2019: 98.

¹⁴⁴ Ibid: 99.

1990-luvun puolesta välistä alkaen Suomessa on työhön kannustamisen parantamiseksi tehty kevennyksiä työn verotukseen varsinkin pienien tulotasojen osalta, mutta siirryttäessä kohti suurempia tulotasoja työnteon verotus ei ole keventynyt, vaan verotuksen progressiota on kiristetty. Mikäli marginaaliveroja laskettaisiin, voitaisiin tällä kannustaa osaamiseen sekä vähentää tarvetta muuntaa tuloja. Valtiovarainministeriön (2019) julkaisemasta virkamiespuheenvuorosta ilmenee, että yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän mukaan pääomaa sekä koulutettua työvoimaa on pyrittävä kannustamaan jäämään Suomeen ja näin ollen korkeaa marginaaliverotusta olisi madallettava. Verotuksen kehittämistyöryhmä on myöskin ollut korkeimpien marginaaliveroasteiden madaltamisen kannalla, jotta voitaisiin vähentää kannustimia tulonmuuntoon ja saataisiin tuettua työn tuottavuutta sekä kyettäisiin houkuttelemaan asiantuntijoita muuttamaan Suomeen työskentelemään.¹⁴⁵

Työntekoon on syytä kannustaa myös siitä syystä, että se parantaa ihmisen sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia, minkä takia tämä olisi huomioitava sosiaaliturvauudistuksia tehtäessä. Kiinnostus työtä kohtaan laskee verotuksen ollessa ankaraa. Lisäksi ankaralla verotuksella voi olla pitkällä tähtäimellä vaikutusta ihmisten opiskeluvaihtoihin sekä uravaihtoihin. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) vuonna 2018 julkaisemasta kirjoituksesta ilmenee, että korkeaa työn verotusta voidaan pitää Suomen veropolitiikan merkittävimpänä ongelmakohtana. EK:n mukaan Suomessa olisikin kevennettävä ansiotulojen verotusta ja työhön kannustavien toimien tulisi ulottua kaikkiin tuloluokkiin, jotta ihmisillä olisi kiinnostusta kehittyä ja edetä urallaan sekä tarpeen vaatiessa tehdä myös ylitöitä. Verojärjestelmän tulisi olla sellainen, että se myös kannustaa ottamaan työn vastaan. Yhteenvetona voidaan todeta, että työn tekemisen tulisi olla aina kannattavin vaihtoehto. Sosiaaliturvajärjestelmää olisi kyettävä yksinkertaistamaan.¹⁴⁶

Verotus tulisi olla sellaista, että se kannustaa yrittäjyyteen, omistajuuteen ja tavoittelemaan kasvua esimerkiksi työn tuottavuutta parantamalla. Verotuksella on suuri merkitys siihen, minne yritykset päättävät sijoittautua ja missä harjoittaa toimintaansa. Suomen

¹⁴⁵ Valtiovarainministeriö 2019: 102-103.

¹⁴⁶ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry 2018: 19- 21.

olisi kyettävä olemaan houkutteleva kohde yrityksille ja tähän vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa se millainen yritysverojärjestelmä ja yritysverokannan taso on.¹⁴⁷ Tuottavuutta voidaan pitää avainasemassa kasvussa. Taloustieteilijät ovat osoittaneet, että kasvu on ennen kaikkea tuottavuuden parantamista eli sitä että entistä vähemmällä saataisiin entistä enemmän aikaan tai esimerkiksi teknologian kehittymisen myötä vähemmällä energiankulutuksella saataisiin enemmän aikaan.

Pienet ja keskisuuret yritykset eli pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa Suomessa ja vertauksena voidaan todeta, että Suomen talous kasvaa tai pienenee näiden kulun mukaan. Kokonaisuudessaan uusista työpaikoista huomattava määrä on syntynyt juuri pk-yritysten ansiosta. Sen sijaan työllistävien yrittäjien määrä vähenee esimerkiksi työllistämisen aiheuttamien korkeiden henkilöstösivukulujen johdosta, mukaan lukien vero- ja eläkekustannukset. Suomessa olisikin tehtävä uudistuksia, joiden avulla yrittäjiä kannustetaan tekemään investointeja ja rohkaistaan kansainvälistymään sekä palkkaamaan ihmisiä töihin. Omistamisen houkuttelevuutta on pyrittävä kohentamaan.¹⁴⁸

Suomen väestö ikääntyy ja julkinen taloudenkestävyys on haastavassa tilassa – miten turvata hyvinvointivaltion rahoitus. EK:n johtavana ekonomistina toimiva Sami Pakarinen kirjoittaa, että Suomessa verotus on jo tällä hetkellä kireää, mutta tästä huolimatta toisinaan julkisen talouden tasapainottamiseksi ehdotetaan merkittäviä veronkorotuksia.¹⁴⁹ Muun muassa SAK:n julkistamasta verolinjauksista vuosille 2019-2023 ilmenee, että SAK pitää työn verotuksen kiristämistä jossain määrin tarpeellisena¹⁵⁰. Pakarinen ei puolestaan näe veronkorotuksia kestäväenä ratkaisuna, eikä varsinkaan näiden suuntaamista pääomiin. Digitalisaatio ja automatisaatio ovat kehittyneet ja työvoima on yhä liikkuvaisempaa. Työtä olisi verotettava maltillisesti eikä pääoman verotusta tulisi kiristää, sillä päädyttäessä kiristämään varallisuuden tai pääomien verotusta, houkuttelisi se yhä useampaa tahoja siirtämään toimintaa pois Suomesta. Suomen olisi kyettävä kilpailemaan in-

¹⁴⁷ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry 2018: 38.

¹⁴⁸ Ibid: 40.

¹⁴⁹ Pakarinen 2019.

¹⁵⁰ Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (2019); *SAK:n verolinjaukset 2019–2023*: 9.

vestoinneista myös jatkossa, mihin veronkorotukset eivät ole sopiva ratkaisu. Veronkorotuksia pohdittaessa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, millaisia seurauksia korotuksista aiheutuu työllisyyteen, talouskasvuun sekä yrityksille.¹⁵¹

Verotuksen seurauksena talouden aktiviteetti laskee, joten sillä on merkitystä minkä veron veroja päätetään kerättävän. Verotusta ei tulisi käyttää suhdannepolitiikan välineenä, sillä verotuksen on oltava ennakoitavaa ja tähdätä pitkäjänteisyyteen. Pakarisen kirjoituksesta ilmenee, että veronkorotukset eivät ole Suomelle oikea suunta pyrittäessä ratkomaan maan kestävyysvajetta, vaan ennemmin olisi tavoiteltava mahdollisimman suurta työllisyysastetta ja lisättävä sote-palveluiden tuottavuutta. Lisäksi on toteutettava kurinalaista talouspolitiikkaa. Myös valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoron suosittelemat keinot ovat tämän suuntaisia. Nyt on kyettävä tekemään rakenteellisia uudistuksia ja uudistusten tulee olla sellaisia, että ne tukevat työllisyyttä.¹⁵²

On pohdittava keinoja, joiden avulla työnteko kannattaisi aina. Kasvaneiden rekryointitarpeiden yhtenä syynä voidaan pitää kannustinloukkuja. Tällä hetkellä työtä ei nähdä aina kansalaisen taloudelliselta kannalta tarkasteltuna houkuttelevimpana vaihtoehtona johtuen muun muassa tuloverotuksesta, sosiaaliturvajärjestelmästä sekä tulosidonnaisista palvelumaksuista, ja syy tähän on löydettävissä rakenteista, jotka saavat aikaan vääränsuuntaisia kannustimia.¹⁵³

Valtiovarainministeriön (2019) virkamiespuheenvuorosta ilmenee, että verotukia on katsottava kriittisesti ja menopaineita hillittävä. Pyrittäessä vahvistamaan julkisen talouden tilaa verotuksellisin keinoin on päätöksissä huomioitava muun muassa verotuksen vaikutuksia yritystoiminnan ja työnteon kannustavuuteen sekä kansainväliseen verokilpailuun. Mikäli päätetään korottaa veroja, olisi veronkorotukset kohdistettava haittojen minimoimiseksi kiinteistöjen ja kuluttamisen verotukseen. Lisäksi tehottomia verotukia on syytä poistaa ja kerryttää näin enemmän verotuloja. Verorakenteen olisi oltava julkisen talouden kestävyyttä tukeva.¹⁵⁴

¹⁵¹ Pakarinen 2019.

¹⁵² Pakarinen 2019.

¹⁵³ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry: ”2. Miten huolehditaan, että työ kannattaa aina?”.

¹⁵⁴ Valtiovarainministeriö 2019: 14-15.

Yhteenvetona voidaan todeta, että talouskasvua ja julkista taloudentilaa voitaisiin parantaa tekemällä rakenteellisia uudistuksia. Julkisen talouden kestävyysongelma on niin laaja, että siitä ei ole järkevä yrittää selviytyä tekemällä ainoastaan sopeutustoimia, vaan rakenteelliset uudistukset olisivat parempi vaihtoehto ongelmien ollessa pysyväisluonteisia. Rakenteellisia uudistuksia tekemällä paransivat mahdollisuudet tukea talouskasvua sekä yhtä aikaa vahvistaa julkista taloutta, mutta toisaalta rakenteellisten uudistusten haasteena voidaan nähdä se, että niiden vaikutuksia saattaa olla vaikea arvioida.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Valtiovarainministeriö 2019: 57.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Alle on koottu tasaveromallin tärkeitä ominaisuuksia ja vaikutuksia yhteiskuntaamme:

- yksinkertaisuus ja selkeys
- läpinäkyvyys
- taloudellinen tehokkuus
- hallinnollisten kustannusten lasku
- kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen
- osajien jääminen Suomeen sekä ulkomaisten osajien kiinnostus Suomen työmarkkinoista
- vastaa hyvinvointivaltion haasteisiin
- oikeudenmukaisuus.

Vertikaalisessa oikeudenmukaisuudessa henkilön tulot on nähty hyvänä vero-objektina, sillä niistä voidaan päätellä veronmaksukykyyn taso. Ongelmallista kuitenkin on, se kuinka paljon mittavammin suuremmat tulot omaavien henkilöiden on tuloveroja maksettava pienituloisempiin verrattaessa. Näin ollen on perusteltua pohtia tulisiko progressiivisen tuloverotuksen sijaan ottaa käyttöön tasavero. Veronmaksukykyperiaatteelle kilpailevana vaihtoehtona on nähty myös etuperiaate, jossa henkilö maksaisi veroja ja maksuja sen mukaan, kuinka paljon hän käyttää julkisia palveluita.¹⁵⁶

Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuorosta (2019) ilmenee, että Suomen on kehitettävä vahvuuksiaan ja hyödynnettävä mahdollisuuksiaan, sillä Suomi tulee kohtamaan varsinkin väestön ikääntymiseen liittyvät haasteet useita muita valtioita varhaisemmassa vaiheessa. Suomessa työikäisten ihmisten määrän vähentyessä esimerkiksi eläke- ja terveysmenot kasvavat. Lisäksi tarve julkisiin palveluihin lisääntyy. Ongelmallista on, että rakenteellinen työttömyys on pysynyt korkeana ja työllisyysaste on matala. Tuottavuuden kasvussa on myös tapahtunut hidastumista. Julkista taloutta on vahvistettava ja Suomen

¹⁵⁶ Määttä 2007: 88-89.

olisi tehtävä rakenteellisia uudistuksia, jotta julkisen talouden kestävyys voitaisiin turvata kauaskantoisemmin. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyy myös jonkin verran epävarmuutta ja niiden hedelmät eivät välttämättä paljastu heti vaan arviointia on tehtävä pidemmältä väliltä. Joka tapauksessa julkisen taloudentila heikkenee, mikäli uusia päätöksiä ei tehdä.¹⁵⁷

Kansainvälisesti tarkasteltuna osaamispääoman tärkeys kasvaa entisestään, joten veropolitiikassa tulisi pohtia aktiivisesti sitä, millainen tuloverojärjestelmä tukee Suomen kilpailukykyä myös tästä näkökulmasta. Työn verotuksen varovainenkin keventäminen olisi askel kohti oikeaa suuntaa. Tämän lisäksi olisi puututtava tuloverojärjestelmän epäyhtenäisyyden ongelmiin, jotka ovat peräisin eriytetystä tuloverojärjestelmästä, jossa tulot jaetaan ansio- ja pääomatuloihin ja joiden verotus tapahtuu eri säännöksiä noudattaen. Näin ollen veropolitiikassa olisi syytä pohtia mahdollisuutta siirtyä myös ansiotulojen verotuksen osalta tasaveron piiriin.¹⁵⁸

Parempaa verojärjestelmää kohti pyrittäessä toimenpiteinä voisi olla myös verotukien karsiminen sekä kiinteistöverotukseen kohdistuvat uudistukset. 1980- ja 1990-luvun taitteessa Suomessa tehtiin mittava verouudistus, jolla muun muassa yksinkertaistettiin verojärjestelmää sekä muotoiltiin tätä selkeämmäksi. Uudistuksilla tavoiteltiin myös tehokasta ja neutraalia verotusta. Jälkeenpäin verojärjestelmään on päätetty ottaa erilaisia poikkeuksia sekä huojennuksia, jotka ovat vieneet verojärjestelmää monimutkaisempaan ja epäselvempään suuntaan sekä huonontaneet järjestelmän neutraalisuutta.¹⁵⁹ Verojärjestelmään otettuihin verotukiin olisikin syytä suunnata huomio ja miettiä niiden tarpeellisuutta ja perusteita¹⁶⁰. Neutraalin verojärjestelmän merkitys tulee kasvamaan samalla

¹⁵⁷ Valtiovarainministeriö 2019: 10-13.

¹⁵⁸ Tikka 2004: 326.

¹⁵⁹ Valtiovarainministeriö 2019: 100.

¹⁶⁰ Valtiovarainministeriö 2019: 100 sekä ks. myös Rauhanen (2017): 81, jossa kirjoitetaan verotukien arvioinnista, kuten siitä, että järjestelmään saattaa sisältyä tehotomia tai päällekkäisiä tukirakennelmia ja verotuki ei välttämättä kohdennu enää ainoastaan sille verovelvollisryhmälle, jolle se on alun perin tarkoitettu. Lisäksi tässä kohtaa on myös syytä huomata seuraava osuva kirjoitus koskien Kröger & Rauhanen 2010: 6:

”Verohallinto joutuu valvomaan, että verotukien myöntämiskriteerit täyttyvät. Tämä vaatii resursseja ja voi haitata verohallinnon ydintehtävän suorittamista, verojen keruuta.” (Kröger & Rauhanen 2010: 6.)

kun talouden toimintakenttä muuttuu yhä monimutkaisemmaksi, johtuen muun muassa digitalisaatiosta ja globalisaatiosta¹⁶¹.

Suomi ei ole nyt ja tuskin tulee tulevaisuudessakaan olemaan kilpailukykyinen alhaisten kustannusten valmistuspaikkana¹⁶², joten Suomen kannattaisi olla houkutteleva valtio ennen kaikkea koulutetulle ja osaavalle työvoimalle. Osaajien houkutteleva Suomeen töihin vaikuttaa myös laajemmin positiivisesti maan työllisyyteen, sillä työstään hyvän korvauksen saavat lisäävät todennäköisesti erilaisten palveluiden käytön kulutusta ja parantavat ostovoimaa. Suuren yhtiön sijoittautuminen Suomeen voi lisätä huomattavasti alueen ostovoimaa eli, sillä minne yhtiö päättää sijoittaa esimerkiksi tutkimustoimintaansa, johtotoimintaansa tai tuotekehitystoimintaansa on suuri merkitys. Sijaintipaikan houkuttelevuutta on pohdittava niin työnantajan kuin työntekijänkin näkökulmasta. On kyettävä olemaan kilpailukykyinen työntekijöiden ostovoiman lisäksi työnantajille koituvien henkilöstösivukulujen osalta. Molemmat edellä mainitut seikat vaikuttavat potentiaalisten verovelvollisten päätöksen tekoon siitä, minne he sijoittautuvat. Tasavero voisi muodostua alhaisemmille palkkatasoille liian suureksi, ottamatta tässä kohden esille tiettyä prosenttimäärää.¹⁶³ Toisaalta sosiaaliturvan funktio on tukea pienituloisia, eikä niinkään verotuksen. Kuten aiemmin on todettu, verotuksen pääasiallisena tarkoituksena on kerätä varoja valtiolle.

Saattaa olla, että tasaveromalliin olisi tarpeen lisätä huojennus matalapalkkaiselle työlle ja pyrkiä näin kannustamaan työntekoon pienemmissä palkkaluokissa. Tasaveromallilla, joka koskisi kaikkia tuloja olisi mahdollista poistaa ansiotulojen ja pääomatulojen erilaisesta verokohtelusta johtuva oikeudenmukaisuusvaje. Voimassa olevassa veromallissa palkansaajan on haastavampi kasvattaa saamallaan tuloilla varallisuuttaan kuin pääomatuloja saavan, sillä palkansaajat ovat korkean rajaveroasteikon piirissä ja näin pääoman säästöön kerääminen on raskaahkoa. Näin ollen tasavero mahdollistaisi tasavertaisemman

¹⁶¹ Valtiovarainministeriö 2019: 100.

¹⁶² Ks. myös Tilastokeskuksen verkkosivuilla vuonna 2018 julkaistu kirjoitus ”Suomi maailman kärjessä” ja tästä etenkin kohta ”Koulutus ja henkinen pääoma”, josta ilmenee, että Suomi kuuluu koulutuksessa OECD-maiden parhaimmiston.

¹⁶³ Tikka 2004: 326.

kohtelun palkansaajien ja omistajien välille.¹⁶⁴ Lisäksi tasaveroon siirtymisen myötä verojärjestelmän yksinkertaistuminen ja selkeytyminen vähentäisi esimerkiksi verotuksen hallinnollisia kustannuksia.

Tasaveroon siirtymisellä ei varsinaisesti tavoiteltaisi tulonjaon muuttamista suurituloisten eduksi, vaan tulonjakoon liittyvä tasaaminen toteutuisi enemmänkin suorien tulonsiirtojen muodossa. Tasaveromallin myötä korkeammat bruttopalkat saattavat laskea, mikä puolestaan vaikuttaisi positiivisella tavalla Suomen kilpailukykyyn korkeapalkkaisen työn valtiona. Lisäksi tasaveromallin myötä verojärjestelmästä tulisi huomattavasti yksinkertaisempi etenkin, kun eriytettyyn tuloverojärjestelmään kuulunut tulojen jakaminen pääomatuloihin ja ansiotuloihin poistuisi.¹⁶⁵

On hyvä huomata, että progressiivisessa tuloverojärjestelmässäkin tulonjakovaikutukset eivät ole progressiiviset kaikilta osin. Syynä tähän on esimerkiksi se, että progressiiviseen tuloverojärjestelmään saattaa liittyä erilaisia verotukia. Tällaisista esimerkkinä veroista vapautetut tulot sekä verovähennykset, jotka laskevat progressiivisuutta. Paremmilla tie-naavilla saattaa olla paremmat mahdollisuudet verosuunnitteluun, sillä he voivat pyrkiä muuntamaan tulojaan pääomatulon puolelle. Näin he voivat saada kevennettyä verotustaan. Verojärjestelmän oikeudenmukaisuuden arvioinnissa on tärkeä huomioida koko verojärjestelmän tulonjakovaikutukset.¹⁶⁶

Kansainvälistymisen myötä rajojen yli tapahtuva työvoiman liikkuvuus kasvaa ja tasaveromalli voisi olla progressiiviseen verotukseen nähden tehokkaampi ratkaisu pyrittäessä turvaamaan hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa. Taloustieteellisellä tutkimuksella on tärkeä asema keskusteltaessa tasaverosta.¹⁶⁷ Esimerkkinä norjalainen tutkimus Aabergen, Colombinon, Holmøyin, Strømin ja Wennemon (2004), jossa päädytään tulokseen, että siirtymällä nykyisenlaisesta progressiivisesta verojärjestelmästä soveltamaan tasaveroa olisi mahdollista tilanteessa, jossa ikääntyneiden määrä väestössä kasvaa huomattavasti, pienentää merkittävästi julkisen sektorin rahoittamiseen liittyviä paineita.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Tikka 2004: 327.

¹⁶⁵ Ibid: 327.

¹⁶⁶ Määttä 2007: 91.

¹⁶⁷ Tikka 2004: 327.

¹⁶⁸ Aaberge, Colombino, Holmøy, Strøm & Wennemo (2004): 1 sekä 19-23. Ks. myös Tikka 2004: 327.

Pohdittaessa olisiko verouudistus järkevä ratkaisu, tulee varmistaa, että tuleva verorakenne on sellainen, jossa verorasitus jakaantuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti verovelvollisille ja samalla on turvattava riittävä verotulojen määrä julkisten menojen rahoittamiseksi kuitenkin tavalla, jonka aiheuttamat haitat olisivat minimissä. Verotuksesta saattaa seurata erilaisia kauaskantoisiakin haittoja, joita on puntaroitava. Esimerkiksi Suomen verottaessa yrityksiä ankarammin kuin Viro saattaa osa yrityksistä siirtyä Vieroon. Lisäksi uusia yrityksiä voi olla haastava houkuttaa Suomeen. Samainen ongelma liittyy myös huippuosajiin, jotka voivat vertailla eri valtioiden välillä saamansa nettopalkkaa ja asettua työskentelemään heille verotuksellisesti edullisempaan vaihtoehtoon.¹⁶⁹

Kansainvälinen kilpailu korkeasti koulutetusta osaavasta työvoimasta on kuitenkin kovaa kehittyneissä valtioissa. Hyvätuloisiin huippuosajiin kohdistuvan muuttotappion myötä, vähenee myös valtion keräämien verotulojen määrä. Lisäksi juuri Suomen kaltaiselle valtiolle olisi elintärkeää pysytellä mukana kilpailussa korkeasti koulutetusta työvoimasta, sillä kilpailussa halpatyövoimamaiden kanssa Suomi todennäköisesti ei tule tulevaisuudessaakaan pärjäämään kovin hyvin. Lähivuosina myös työmarkkinat tulevat kokemaan mullistuksen robotiikan tullessa entistä enemmän osaksi yritysten arkipäivää. Työnteossa korostuu entisestään analyyttisiä taitoja vaativat tehtävät sekä asiantuntijuus robotiikan suorittaessa rutiiniluonteiset työtehtävät.

On myös huomattava että, mikäli verotus kohdistuu säästämiseen karttuneisiin pääomatuloihin, on seurauksena se, että ihmiset kuluttavat merkittävän osan tuloistaan ennemmin tässä hetkessä kuin tulevaisuudessa. Tästä taas seuraa tulevaisuudessa investointien määrän vähentymistä sekä taloudellisen kasvun hidastumista. Valtion keräämiin verotuloihin vaikuttaa myös osinkojen kahdenkertainen verotus, sillä sen seurauksena yritykset saattavat toimia eri tavoin kuin jos verotus tapahtuisi yhden kerran. Työn tarjonta taas laskee, mikäli palkkatuloja käsitellään verotuksessa ankarasti. Edellä esitettyjä ongelmia voidaan estää rakentamalla mahdollisimman laaja veropohja sekä asettamalla mahdollisimman matalat veroasteet, mikä myös pienentää progressiota.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Nyberg 2006: 24.

¹⁷⁰ Ibid.

Haastavimmat poliittiset kysymykset Suomen päättäessä siirtyä soveltamaan tasaveroa koskisivat varmastikin tulonjakovaikutuksia sekä tasaveron ja kunnallisverotuksen yhteensovittamista. Tasavero mahdollistaisi verotuksellisten erojen poistamisen tai vähentämisen yhtiön kautta suoritettavan työn ja palkkatyön välillä. Lisäksi tasavero yksinkertaistaisi verotusta kokonaisuudessaan.¹⁷¹ Toisinaan vaikuttaa sille, että ennakkoluulot tasaveroa kohtaan ovat sen verran voimakkaat, että resurssit käytetään mieluummin tasaveron torjuntaan kuin siihen, että todella syvennyttäisiin tutkimaan veromallin hyviä ja huonoja puolia¹⁷².

Tasaveron tasa-arvoisuus tai tasapuolisuus riippuu siitä, millaiseen tasaverojärjestelmään tarkalleen ottaen päädyttäisiin. Esimerkiksi, millainen verokanta omaksutaan ja sisältääkö järjestelmä verovapautuksia tai vähennyksiä, vaikuttaa lopputulokseen. Lisäksi poliitikojen olisi päätettävä, mitä pidetään pieninä tuloina ja vastaavasti mitä suurina ja tämä onkin ollut vaikea kysymys ratkaista.¹⁷³

Epäselväksi jää, minkä verran tulonjakoa oikeasti tapahtuu nykyjärjestelmässä ja etenkin minkä verran progressiivisen asteikon myötä. Ansiotulojen progressiivisen verotuksen johdosta tulojen tasaus tapahtuu ansiotuloja saavien keskuudessa. Tällainen tulojen tasaus ei kuitenkaan toteudu henkilön saadessa ansiotulojen lisäksi pääomatuloja tai ainoastaan pääomatuloja, sillä pääomatuloja verotetaan suhteellisesti. Näin ollen tulonmuodostusta tarkasteltaessa on huomattavissa että, mitä enemmän henkilön tai kokonaisen perheen tulot muodostuvat pääomatuloista verrattaessa ansiotulojen määrään, sitä vähäisemmäksi progressiivisen verotuksen vaikutus jää tulonjakoon pyrittäessä. Lisäksi on huomattava, että korkeimmat tulot yleensä sijoittuvat suhteellisesti verotettavien pääomatulojen puolelle.¹⁷⁴

Tulonjakokysymykset ovat tärkeässä osassa myöskin tasaverojärjestelmää pohdittaessa. Muutoksen myötä esimerkiksi korkeiden ansiotulojen verotus kevenisi tuntuvasti. Verotuksen keveneminen voisi myös osaltaan laskea painetta suurten tulojen hankkimiseen,

¹⁷¹ Ranta-Lassila, Mattila, Viitamäki & Lindström; Keskuskauppakamari 2008: 7.

¹⁷² Kulju 2008.

¹⁷³ Myrsky 2009: 435.

¹⁷⁴ Myrsky 2009: 435-436.

sillä verovelvollista kiinnostaa tavallisesti enemmän netto- kuin bruttotulot. Yhteinen suhteellinen verokanta poistaisi myös tarpeen ansiotulojen muuntamisesta pääomatuloiksi, jolloin tulojen pilkkomista ei enää tapahtuisi. Epäyhdenmukaisesta verokohtelusta seuraa toimintaa, jossa verovelvolliset voivat yrittää saada tulonsa verotetuksi suuremman verokannan sijaan pienemmällä verokannalla, joten suhteellisella verokannalla voitaisi vaikuttaa huomattavasti verosuunnitteluun sekä veronkiertämiseen liittyviin ongelmiin. Tällöin veron minimointia tavoittelevista toimista merkittävästä osasta häviäisi vaikutukset.¹⁷⁵

Luonnollisten henkilöiden verosuunnittelu liittyy usein kysymykseen siitä, miten progressiiviselta verotukselta pystyttäisiin välttymään mahdollisimman tehokkaasti. Asteikkoihin perustuva muodollinen progressio saatetaan erilaisin keinoin muuntaa tosiasiallisesti merkittävästi pienempään progressioon. Tasapuolisuutta tavoiteltaessa tulisi verojärjestelmän olla mahdollisimman riippumaton verovelvollisten kyvyistä ja mahdollisuuksista hoitaa heidän asioitaan, joten tässä kohtaa on syytä huomata, että sovellettaessa erilaisiin tuloihin yhdenmukaisesti samaa veroprosenttia, parantaisi se tulonsaajien sekä tulojen tasapuolista verokohtelua. Kaikkia veronmaksajaryhmiä olisi syytä verottaa samanlaisin perustein. Näin ollen on erikoista, ettei eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirryttäessä käyty asiaan liittyvää perustuslaillista keskustelua. Verotukseen liittyvät perustuslailliset kysymykset ovat jääneet tarkastelussa jonkin vuoksi vähälle.¹⁷⁶ Nykyisessä verojärjestelmässä ansio- ja pääomatuloilla on erilainen verokohtelu ja, tästä johtuen suhteellisesti eniten veroja maksavatakin suuret tulot omaavat palkansaajat eivätkä kaikista varakkaimmat taikka suurituloisimmat henkilöt¹⁷⁷.

Olisi pohdittava, miten työ saadaan kannattavaksi ja parhaaksi vaihtoehdoksi aina. Kasvaneiden rekrytointiongelmien taustalla on muun muassa kannustinloukut. Henkilön taloudellisesta näkökulmasta tarkastellen työnteko ei ole aina houkuttelevin vaihtoehto johtuen tuloverotuksesta, sosiaaliturvasta sekä tulosidonnaisista palvelumaksuista. Ongelma on siis rakenteissa, sillä nämä saavat aikaan vääräsuuntaisia kannustimia.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Myrsky 2009: 436.

¹⁷⁶ Myrsky 2009: 436.

¹⁷⁷ Kiander 2006: 460.

¹⁷⁸ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry 2018: 18-20.

Erilaiset tuet on alkujaan kehitetty siksi, että niillä voitaisiin luoda väliaikaista turvaa esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö ei jostain syystä onnistu saamaan töitä tai hänelle tulee arvaamattomia toimeentulo-ongelmia. Tuki olisi kuitenkin oltava luonteeltaan sellainen, että se kannustaa työllistymään uudelleen niin nopeasti kuin mahdollista. Lisäksi työn tekemisen tulee kaikissa tilanteissa olla taloudellisesti parempi vaihtoehto kuin tuilla eläminen.¹⁷⁹

Nykyisessä järjestelmässä pääoma- ja ansiotulojen verotukseen liittyy rajanvetoaasteita, joita tuottavat etenkin yritystoiminnan kautta saadut tulot. Tuloverojärjestelmää uudistettaessa onkin otettava huomioon laajasti erilaisia asioita, kuten esimerkiksi yritysverotus ja osinkoverojärjestelmä. Tasaveromalliin perustuvassa järjestelmässä osinkotulot voitaisiin luonnollisten henkilöiden verotuksessa huomioida yhtäläisellä tavalla muiden tulojen kanssa, mutta tästä seuraisi jaetun voiton kahdenkertaista verotusta, josta saattaisi seurata se, että myös pk-osakeyhtiöiden verotukseen alettaisiin soveltamaan yhtymämallia samaan tapaan kuin kommandiittiyhtiöillä ja avoimilla yhtiöillä. Kantaa voidaan perustella, sillä että pieni paikallinen osakeyhtiö on enemmän verrattavissa henkilöyhtiöön tai yksityiseen elinkeinonharjoittajaan kuin pörssiyhtiöön.¹⁸⁰

Tasaveromallin tärkeitä ominaisuuksia ovat yksinkertaisuus sekä läpinäkyvyys. Lisäksi tasaveroa voidaan pitää taloudellisesti tehokkaana verotusmallina, joka samalla kannustaa työntekoon sekä yrittäjyyteen korkeiden marginaaliverojen poistuessa. On pohdittava, toteutetaanko tasavero tuottoneutraalisti sekä päätettävä sovelletaanko mallissa tietyn suuruista perusvähennystä. Lisäksi on päätettävä tasaveroprosentin suuruus. Perusvähennyksen ollessa suuri saattaisi tämä suosia pienituloisia. Puolestaan keskituloisten verotus ei välttämättä muuttuisi merkittävästi siirryttäessä tasaveroon. Toki marginaaliverotuksesta luopuminen vaikuttaisi myös heidän verotukseensa suotuisasti ollen samalla työntekoon sekä yrittämiseen kannustava ratkaisu. Tasaverotuksella saavutettu lopputulos riippuu valitusta mallista, mutta kaiken kaikkiaan sillä voitaisiin saada aikaan positiivisia vaikutuksia niin matalilla kuin korkeilla tulotasoilla. On näkemyksiä, joiden mukaan

¹⁷⁹ Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry 2018: 19-20. Ks. myös Ylen verkkosivuilla vuonna 2010 julkaistu uutinen ”*Downshifting kiinnostaa nuoria aikuisia*”, jossa kerrotaan downshifting ilmiöstä.

¹⁸⁰ Myrsky 2009: 437.

progressiivinen verotus on ehdottomasti parempi malli kuin tasavero, mikäli verotuksen tärkeimpänä tavoitteena on tulonjako.¹⁸¹

Eri verojärjestelmien kannattajat ovat jakautuneet leireihin, joita erottaa toisistaan varsinkin progressiivista veroasteikkoa ja suhteellista verotusta kannattavat. Suhteellista verotusta kannattavat voivat pitää tulonjaon tasaamisesta seuraavia tehokkuustappioita kohuttoman suurina. Osa voi pitää tuloja parhaana verotuskohteena, kun taas osa kuluusta.¹⁸² Huomattavaa on myös, että tasaveroa kannattavat sekä tätä vastustavat saattavat perustella näkemystään samanlaisin argumentein, jotka voivat liittyä esimerkiksi oikeudenmukaisuuteen, tasavertaisuuteen, työn tekoon kannustamiseen ja talouskasvuun. Tasaveron vastustamisen takana voi myös olla pelko julkisen sektorin keventämisestä ja haasteet hyvinvointivaltion turvaamisen edellytysten täyttämistä.¹⁸³ Toisaalta taas tasaveron kannattajat voivat myös perustella kantaansa edellä olevilla seikoilla.

Tasaveroon liittyy myös haasteita, sillä uuteen verojärjestelmään siirtyminen olisi massiivinen rakenteellinen uudistus, jonka vaikutukset eivät näy heti, jolloin myöskään kaikkia tulevia vaikutuksia ei voida välttämättä varmuudella etukäteen arvioida oikein. Siirtymiseen liittyy näin ollen myös riski, kuten suuriin muutoksiin tavanomaisesti voi liittyä. Rakenteellisia uudistuksia ennen tarvitaan resursseja selvitys- sekä taustatyöhön, jotta tiedetään millaisena tasaverojärjestelmä toteutetaan. Lisäksi, kuten aikaisemmin on todettu oikeudenmukaiselle verotukselle ja ylipäätään termille oikeudenmukaisuus ei välttämättä voida löytää yhtä oikeaa vastausta, sillä jokainen voi henkilökohtaisesti kokea oikeudenmukaisuuden hieman eri tavalla ja tuskin voidaan saada aikaan verojärjestelmää, joka olisi kaikkien mielestä oikeudenmukainen. Toinen voi esimerkiksi pitää tasaveroa oikeudenmukaisena verotusmuotona, kun taas toinen progressiivista verotusta. Verotus ei myöskään yksinään välttämättä ratkaise kaikkia edellä käsiteltyjä ongelmia, vaan verojärjestelmä tulisi uudistaa yhdessä sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmän kanssa.

Loppuyhteenvetona voitaneen kuitenkin todeta, että verojärjestelmälle olisi tehtävä jokin. Tekstissä aiemmin esitettyyn perustuen nykyinen tuloverojärjestelmä on varsinkin on-

¹⁸¹ Kulju 2008.

¹⁸² Nyberg 2006: 25.

¹⁸³ Jegorow 2015.

gelmallinen etenkin oikeudenmukaisuusnäkökulmasta tarkasteltuna. Lisäksi oikeudenmukaisuuden toteuttaminen olisi helpompaa veroasteikkojen ollessa yksinkertaisemmat sekä tulojen ollessa laaja-alaisesti veronalaisia ja järjestelmän ollessa mahdollisimman karsittu vähennyksistä.¹⁸⁴ Tuottavuuden kasvun merkitys korostuu yhä enemmän Suomen tilanteessa, jossa työkäisten määrä väestössä on laskeva. Näin ollen olisi tärkeää, että verojärjestelmä loisi kannustusta oppimiseen ja osaamisen kasvattamiseen koko työuran ajan. Samanaikaisesti on myös pidettävä huoli oikeudenmukaisesta verotuksesta sekä yhteiskunnalle asetetuista tavoitteista.¹⁸⁵

Verojärjestelmän kehittämisen yhteydessä sekä arvioinnissa hyödynnetään tavallisesti hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia, jotka verojärjestelmän tulisi täyttää ollakseen mahdollisimman hyvä. Vakiintuneen käsityksen mukaan hyvä verojärjestelmä on oikeudenmukainen, tehokas, hallinnollisesti toimiva sekä yksinkertainen. Tehokkaalla verojärjestelmällä saadaan verotuloja riittävästi sekä sillä on myönteinen vaikutus työllisyyteen, talouskasvuun sekä kilpailukykyyn. Lisäksi verotuksessa pitäisi täytyä ennustettavuus ja vakaus, sillä verovaroilla ylläpidetään julkisia palveluita.¹⁸⁶

Mikäli verotus sidotaan maksukykyisyyteen, ei se luo kannustusta työntekoa kohtaan eikä varallisuuden kerryttämiseen. Veronmaksajan maksukykyisyyden mittausta voidaan suorittaa tarkastelemalla kokonaistuloja, kulutusta tai varallisuutta. Veropolitiikan olisi löydettävä edellä mainittuun problematiikkaan sopiva ratkaisu, jota seuraten verot saataisi keräytyä mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Ratkaisussa olisi kuitenkin samalla huomioitava tulontasaus näkökulma. Veromalleihin liittyvät erimielisyydet sisältävät tavallisesti toisistaan eroavia painotuksia koskien oikeudenmukaista tulontasausta ja taloudellista tehokkuutta.¹⁸⁷

Verotuksen avulla voidaan luoda kannustinta myös matalapalkkaista työtä kohtaan, siten että työkykyinen henkilö valitsisi työntöön sen sijaan, että jäisi niin kutsuttuun kannus-

¹⁸⁴ Myrsky 2009: 438.

¹⁸⁵ Valtiovarainministeriö 2010: 17.

¹⁸⁶ Myrsky 2010: 649. Tässä yhteydessä on hyvä katsoa myös valtiovarainministeriö 2010: 39.

¹⁸⁷ Nyberg 2006: 25.

tinloukkuun elämään sosiaali- ja sosiaaliturvalla, kuten tarveharkintaisella sosiaaliturvalla ja työttömyysturvalla. Tasaverotuksessa voisi olla progressiivinen elementti, kuten verovapaa suojaisuus, jonka ylittävältä osalta verotus tapahtuisi. Samalla tämän hetkistä tukiviidakkoa tulisi karsia, jotta työkykyisten henkilöiden olisi kannustavampaa valita työnteko. Tämä myös kannustaisi työelämässä pysymiseen sekä ehkäisisi tätä kautta yhteiskunnasta syrjäytymistä ja mielenterveysongelmien muodostumista, joita puolestaan voidaan pitää nykyajan merkittävänä ongelmina Suomessa.

Valtiovarainministeriön (2019) virkamiespuheenvuorosta ilmenee, että olisi tehtävä huomattavia rakenteellisia uudistuksia, joilla saataisiin talouden voimavarat kasvuun sekä tehostettua näiden käyttöä, sillä julkisen talouden kestävyysongelma on todella merkittävä. Rakenteellisten muutosten myötä on mahdollista parantaa julkisen talouden tilaa ja tukea taloutta kasvuun, mutta rakenteellisiin uudistuksiin liittyy myös epävarmuutta, sillä niiden vaikutuksia saattaa olla haastavaa arvioida. Tutkimalla kestävyysvajelaskelman herkkyystarkasteluita voidaan todeta, että jotta kestävyysvajetta saataisiin pienentymään, toimitisivat tehokkaimpina keinoina työllisyysasteen sekä julkisten palveluiden tuottavuuden kasvu.¹⁸⁸

Progressiivisen verotuksen yhtenä merkittävänä funktiona on nähty tulonjakotehtävä, mistä puolestaan voi koitua ongelmana korkea verotus progression ollessa suuri. Verouudistuksessa keskeisiksi seikoiksi nousevat kannustaminen työntekoon ja työssä pysymiseen sekä kouluttautumiseen. Lisäksi kansainvälisessä kilpailussa Suomen on tärkeä olla huipputasojen kiinnostava kohde. Uuden veromallin olisi otettava tarpeeksi hyvin huomioon nämä näkökohdat. On selvää, että tasaveroon siirryttäessä, on pystyttävä perustelemaan, miksi juuri kyseinen veromalli toimisi yhteiskunnassamme paremmin kuin progressiivinen verojärjestelmä. Arviointia on tehtävä monesta eri näkökulmasta, kuten tasa-eron oikeudenmukaisuudesta sekä järjestelmän kannustavuudesta työntekoon ja yrittämiseen. Nykytilaan verrattaessa tasaveromallin voidaan nähdä olevan hallinnollisesti tehokkaampi, yksinkertaisempi sekä selkeämpi.¹⁸⁹ On myös huomattava, että edellä mainitut seikat kuuluvat vakiintuneesti hyvän verojärjestelmän elementteihin.

¹⁸⁸ Valtiovarainministeriö 2019: 45.

¹⁸⁹ Kulju 2008.

Kuten aiemmin on ilmennyt, yhtenä Suomen keskeisistä ongelmista voidaan pitää rakenteellista työttömyyttä, joka on pysynyt korkeana. Olisi tärkeätä pohtia keinoja ja tehdä rakenteellisia muutoksia, joilla työhön kykenevät henkilöt saataisiin kannustettua mukaan työelämään. Tällä hetkellä yhtenä jarruttavana tekijänä voidaan pitää esimerkiksi kannustinloukkuja. Tasaverojärjestelmään siirtyminen olisi yksi keino kannustaa ihmisiä siirtymään työelämään. Madaltamalla ansiotulojen progressiota ja karsimalla sosiaaliturvajärjestelmää sekä verotukia, voitaisiin työn tekemisestä saada houkuttelevampaa. Kun työttömyysprosenttia on saatu matalammaksi, vähentää tämä myös julkisen talouden kustannuksia sekä lisää hyvinvointia ja valtion verotuloja.

Suomessa olisi siis tehtävä uusia ratkaisuja, joilla ihmisiä kannustetaan työntekoon sekä saataisiin työperäisen maahanmuutonkin osalta Suomi houkuttelevaksi valtioksi ulkomaalaisille huippuosajille. Lisäksi Suomen on pyrittävä olemaan houkutteleva valtio niin kotimaisille kuin kansainvälisillekin yrityksille. Mikäli pyrkimyksenä on parantaa Suomen taloudellista tilannetta pitkäjänteisesti myös tulevaisuus huomioiden olisi uskallettava tehdä rakenteellisia uudistuksia. Suomen tilannetta eivät pelasta lyhytjänteiset ja nopeat ratkaisut, jollaisina esimerkiksi ansiotuloihin tehtäviä veronkorotuksia tai progression kiristämistä voidaan pitää. Veronkorotukset eivät todennäköisesti kannusta eteneeseen työuralla tai ottamaan vastaan matalapalkkaisia työtehtäviä, mikä on omiaan lisäämään syrjäytymistä sekä sosiaali- ja terveystalouden kustannuksia. Lisäksi tämä ei houkuttele työperäisiä maahanmuuttajia, etenkin huippuosajia, jäämään pidemmäksi aikaa Suomeen töihin. Toisaalta globaalissa maailmassa edellä mainittu ei myöskään houkuttele kotimaisia osaajia jäämään Suomeen, jolloin huoltosuhde heikkenee entisestään.

Suomen heikkenevää huoltosuhdetta ajatellen olisi tärkeätä maksimoida resurssit työelämän käyttöön. Mikäli Suomessa siirryttäisiin tasaverojärjestelmään olisi siinä todennäköisesti mukana progressiivinen elementti, jolloin pienituloisilla olisi pienempi veroprosentti. Se mihin euromääräinen raja kaksiporraisessa järjestelmässä asetettaisiin, riippuu sosiaaliturvajärjestelmään ja verotuksiin tehtävistä uudistuksista. Tasaverotukseen siirtyminen mahdollistaisi Suomen verojärjestelmän yksinkertaistamisen, tehokkuuden, oikeudenmukaisuuden ja tekisi siitä helpommin ymmärrettävän sekä kustannustehokkaamman.

Edellä mainitut kuuluvat myös hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin, joita on käsitelty tutkielmassa aikaisemmin. Rakenteelliset muutokset vaativat kuitenkin laajempaa tutkimista, jota maisteritutkielmassa ei ole mahdollista tehdä, mutta tutkielman tavoitteena on ollut etsiä ratkaisuvaihtoehto Suomen verojärjestelmän kehittämiseen. Nähtäväksi jää, mihin suuntaan Suomen verojärjestelmä ja tämän seurauksena talous tulee seuraavina vuosina kehittymään. Yhteenvedona voidaan todeta, että luultavasti helppoja päätöksiä ei ole tulossa.

LÄHDELUETTELO

Sähköiset ja painetut lähteet

- Aaberge, Colombino, Holmøy, Strøm & Wennemo (2004). *Population ageing and fiscal sustainability: An integrated micro-macro analysis of required tax changes*. Statistics Norway. Research Departement. Discussion Papers No. 367. [online] [Siteerattu 21.9.2019] Saatavissa Internetissä <URL:<https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/bitstream/handle/11250/180491/dp367.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
- Alanko-Kahiluoto, Outi (2011). *Solidaarisuusverosta lisärahoitusta peruspalveluihin*. Julkaistu 12.10.2011 Vihreä liitto rp:n verkkosivuilla. [online] [Siteerattu 15.9.2019] Saatavissa Internetissä <URL:<https://www.vihreat.fi/blogit/outi-alanko-kahiluoto/2011/10/solidaarisuusverosta-lisarahoitusta-peruspalveluihin>>.
- Barrios, Salvador, Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė, Anamaria Maftei, Edlira Narazani & Janos Varga (2019). *Progressive tax reforms in flat tax countries*. European Commission, Directorate General Joint Research Centre & European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs. Euromod Working Paper Series, EM2/19. [online] [Siteerattu 15.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/euromod/em2-19.pdf>>.
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry. 2. *Miten huolehditaan, että työ kannattaa aina?* Helsinki: EK. [online] [Siteerattu 29.5.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://ekvaaliviestit.fi/miten-huolehditaan-etta-tyo-kannattaa-aina/>>.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry (2018). *Ihminen on Suomen tärkein menestystekijä*. Helsinki: EK. [online] [Siteerattu 12.6.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:https://ekvaaliviestit.fi/wp-content/uploads/2018/11/EK_vaalita-voitteet_FI.pdf>.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry. *Tavoitteena kannustava ja yksinkertainen verojärjestelmä*. Helsinki: EK. [online] [Siteerattu 31.7.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://ek.fi/mita-teemme/talous/verotus/>>.

Estonian Chamber of Commerce and Industry (2018). *Tax System Must Be Simple, Efficient and Support Business Growth*. News: 23.10.2018. [online] [Siteerattu 21.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.koda.ee/en/news/tax-system-must-be-simple-efficient-and-support-business-growth>>.

Eurostat (2019). *Europe 2020 employment indicators*. Julkaisu: 70/2019-25 April 2019. [online] [Siteerattu 14.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9747515/3-25042019-AP-EN.pdf/b226fab2-566d-4dad-a830-a22b9fa5c251?elqTrackId=B29CCCBDA3B2D20E1D0459B7DB53E09B&elqTrack=true&_ga=2.93589400.468125830.1568478280-2098378755.1568478280>.

Greco, Andrei (2004). *Flat Tax — The British Case*. London: Adam Smith Institute. ISBN: 1-902737-46-6. [online] [Siteerattu 28.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://static1.squarespace.com/static/56eddde762cd9413e151ac92/t/5a96940d9140b7bd3c275266/1519817767362/flattax.pdf>>.

- Hjerppe, Kari & Kiander (2006). *Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet*. VATT-julkaisuja: 44. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. ISBN 951-561-650-6. [online] [Siteerattu 22.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/148667/j44.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
- Isokallio, Kalle (2017). *Optimaalinen veroaste*. Julkaistu Iltalehden blogissa 1.11.2017. [online] [Siteerattu 30.7.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://blogit.iltalehti.fi/kalle-isokallio/2017/11/01/optimaalinen-veroaste/>>.
- Jaskari, Harri (2018). *Aatteelliset verovaalit tulossa*. Julkaistu verkkosivuilla Uusi Suomi 27.8.2018. [online] [Siteerattu 29.7.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<http://harrijaskari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/260057-aatteelliset-verovaalit-tulossa>>.
- Jegorow, Sirpa (2015). *Tasaverokeskustelu asetti tasavertaisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan vastakkain*. Julkaistu Yle:n verkkosivuilla 9.10.2015. [online] [Siteerattu 28.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/10/09/tasaverokeskustelu-asetti-tasavertaisuuden-ja-hyvinvointiyhteiskunnan>>.
- Kananoja, Visa (2011). *Suhteellinen verotus on oikeudenmukaista*. Julkaistu Sanomalehti Pohjalaisessa 14.10.2011. [online] [Siteerattu 11.12.2018] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.pohjalainen.fi/mielipide/yleisolta/suhteellinen-verotus-on-oikeudenmukaista-1.1081095>>.
- Keen, Michael, Yitae Kim & Ricardo Varsano (2006). *The "Flat Tax(es)": Principles and Evidence*. IMF Working Paper, WP No. 06/218. [online] [Siteerattu 15.9.2019] Saatavissa Internetissä: >URL:<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/The-Flat-Tax-es-Principles-and-Evidence-19892>>.

Kekkonen, Jukka (2008). *Vertailevan tutkimuksen haasteita*. Julkaistu lehdessä *Tieteessä tapahtuu* 3-4/2008. [online] [Siteerattu 28.7.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>>.

Keskuskaupakamari (2019). *Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro tulee jälleen tarpeeseen*. Haastattelussa: Mauri Kotamäki Keskuskaupakamarin johtava ekonomisti. Kirjoittanut K3 Viestintä. Julkaistu Kaupakamarin verkkosivuilla 4.2.2019. [online] [Siteerattu 3.5.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://kaupakamari.fi/2019/02/04/valtiovarainministerion-virkamiespuheenvuoro-tulee-jalleen-tarpeeseen/>>.

Kiander, Jaakko (2006). *Tasaverotuloverojärjestelmän kehittämismvaihtoehtona*. Artikkeliteoksessa: *Verotus* 5/2006. sivulta 460.

Kirkko-Jaakkola, Mikael (2017). *Kansainvälinen palkkaverovertailu 2017*. Verotietoa 79. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto ry (Veronmaksajat). [online] [Siteerattu 16.11.2018]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet-2017/kansainvalinen-palkkaverovertailu-2017.pdf>>.

Kirkko-Jaakkola, Mikael (2018). *Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*. PowerPointesitys. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto ry. [online] [Siteerattu 15.9.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet-2018/graafit-palkkaverovertailu-2018_graafit.pdf>.

Kirkko-Jaakkola, Mikael (2018). *Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018*. Verotietoa 83. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto ry. [online] [Siteerattu 25.6.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet-2018/kansainvalinen_palkkaverovertailu_2018-83.pdf>.

- Knuutinen, Reijo (2015). Referee-artikkeli: *Legality of tax avoidance in Finland*. Teoksessa: *Lakimies* 6/2015, sivut 811–833. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys. Elektroninen julkaisu.
- Kotamäki, Mauri & Joonas Ollonqvist (2018). *Financial Incentives to Work Decomposed: The Finnish Case*. Aboa Centre for Economics. Discussion paper No. 119. Turku: University of Turku. [online] [Siteerattu 14.9.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://ace-economics.fi/kuvat/dp119.pdf>>.
- Kröger, Outi & Timo Rauhanen (2010). *Verotuet Suomessa 2009*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) - Valmisteluraportit 5/2010. ISBN 978-951-561-944-0 (PDF). [online] [Siteerattu 14.9.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:https://vatt.fi/documents/2956369/3433353/valmisteluraportit_5.pdf/2080059c-3fe8-4f55-8d1f-c1f720b1d47c/valmisteluraportit_5.pdf>.
- Kulju, Mika (2008). *Oikeudenmukainen tasaveromalli haasteena*. Tilisanomat-lehdessä 4/2008. Helsinki: Suomen Taloushallintoliitto ry. [online] [Siteerattu 20.11.2018]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://tilisanomat.fi/yleiset/oikeudenmukainen-tasaveromalli-haasteena>>.
- Leinonen, Verna (2015). *Tästä Viron veromallissa on kysymys: Autoilijan ja perijän onnela*. Yle Uutiset. [online] [Siteerattu 19.11.2018] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://yle.fi/uutiset/3-7825763>>.
- Malmgrén, Marianne (2008). Väitöskirja: *Oikeushenkilön asuinvaltio verotuksessa ja yrityksen kansainvälistyminen*. Helsinki: Edita Publishing Oy. Elektroninen julkaisu.

- Myrsky, Matti (2008). Referee-artikkeli: *Tasaverojärjestelmän kysymyksiä*. Teoksessa: *Lakimies 5/2008*, sivut 707–722. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys. Elektroninen julkaisu.
- Myrsky, Matti (2009). *Ansio- ja pääomatulojen verokohtelu osana tuloverojärjestelmämme kehittämistarpeita*. Teoksessa: *Oikeus 4/2009* (vuosikerta 38) [lehti]. Sijainti kokoomateoksessa: *Oikeus 2009* (38); 4: 430-441. Päätoimittajat: Päivi Honkatukia ja Sakari Melander. Helsinki: Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry ja Oikeus- ja yhteiskuntatieteellinen yhdistys. [Siteerattu 19.11.2018].
- Myrsky, Matti (2010). Asiantuntija-artikkeli: *Veropoliitikamme kysymyksiä (Fragestellungen unserer Steuerpolitik)*. Teoksessa: *Defensor Legis N:o 5/2010*, sivut 648-664. Helsinki: Suomen Asianajajaliitto. Elektroninen julkaisu.
- Määttä, Kalle (2007). *Veropoliikka: Teoria ja käytäntö*. Helsinki: Edita. Elektroninen julkaisu.
- Norregaard & Khan (2007). *Tax Policy: Recent Trends and Coming Challenges*. IMF Working Paper, WP No. 07/274. [online] [Siteerattu 22.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007/wp07274.pdf>>.
- Nyberg, Martti (2006). *Tasavero - yksinkertainen, oikeudenmukainen ja kasvua tukeva verojärjestelmä*. EVAn raportit. Helsinki: Taloustieto Oy. [online] [Siteerattu 22.11.2018] Saatavissa Internetissä: <URL:https://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/1578_tasavero.pdf>.
- OECD (2017). *Taxation and Skills*. OECD Tax Policy Studies, No. 24. <URL:https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/taxation-and-skills_9789264269385-en>.

OECD (2018a). *OECD Economic Surveys: Finland 2018*. OECD.

<URL:https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-finland-2018_eco_surveys-fin-2018-en>.

OECD (2018b). *Economic Policy Reforms 2018: Going for Growth Interim Report*.

OECD. <URL:https://www.oecd-ilibrary.org/economics/economic-policy-reforms-2018_growth-2018-en>.

OECD (2010). *Tax Policy Reform and Economic Growth*. <URL:https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reform-and-economic-growth_9789264091085-en>.

<URL:https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reform-and-economic-growth_9789264091085-en>.

Pakarinen, Sami (2019). *Sami Pakarinen bloggaa: Veronkorotuslinja ei ratkaise Suomen ongelmia*. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry. [online] [Siteerattu 12.6.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://ek.fi/ajankoh-taista/uutiset/2019/02/04/sami-pakarinen-bloggaa-veronkorotuslinja-ei-ratkaise-suomen-ongelmia/>>.

Ranta-Lassila, Hannele, Pauli K Mattila, Heikki Viitamäki & Maarit Lindström (2008).

Selvitys: *Tasavero – Mitä se on ja mitä se ei ole?* Helsinki: Keskuskauppakamari. [online] [Siteerattu 22.11.2018] Saatavissa Internetissä: <URL:https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2012/01/Tasaveroselvitys_2008.pdf>.

Rauhanen, Timo (2017). *Verotuet valtion politiikkavälineenä ja ohjauskeinona*. VATT

Julkaisut 71. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. [online] [Siteerattu 14.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/149391/j71.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (2019). *SAK:n verolinjaukset 2019–2023*. Helsinki: SAK. [online] [Siteerattu 21.9.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:https://www.sak.fi/sites/default/files/attachments/sakn-verota-voitteet-hallituskaudelle-2019-2023-taustamuistio_1.pdf>.
- STT (2019). Uutinen. *OECD-raportti: Maailmantalouden kasvu heikkenee kauppasodan seurauksena*. Julkaistu Ylen verkkosivuilla 21.5.2019. [online] [Siteerattu 19.6.2019] Saatavissa Internetissä: <URL:<https://yle.fi/uutiset/3-10793773>>.
- Tertsonen, Katja (2011). Referee artikkeli: *Pitäisikö Suomen palata puolisoiden yhteisverotuksen malliin*. Julkaistu Edilexissä 13.7.2011.
- Tikka, Kari S. (2004). Esitelmä: *Hyvä tuloverojärjestelmä: progressio vai tasavero?*. Teoksessa: Kansantaloudellinen aikakauskirja - 100. vuosikerta. Numero: 3/2004, sivut 322-328. Taloustieteellinen Yhdistys ry: Helsinki. [online] [Siteerattu 7.12.2018]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/images/stories/kak/kak32004/kak32004tikka.pdf>>.
- Tilastokeskus (2018). *Suomi maailman kärjessä*. Julkaistu Tilastokeskuksen verkkosivuilla 5.12.2018. [online] [Siteerattu 6.8.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.stat.fi/tup/satavuotias-suomi/suomi-maailman-karjessa.html>>.
- Työterveyslaitos (2014). *Läppärihipsteri, raksatyöläinen, pakkoyrittäjä... itsensätyöllistäjiä on moneen lähtöön*. Julkaistu Työterveyslaitoksen Työpiste-verkko-lehdessä 19.11.2014. [online] [Siteerattu 6.8.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.ttl.fi/tyopiste/lapparihipsteri-raksatyolainen-pakkoyrittaja-itsensatyollistajia-on-moneen-lahtoon/>>.

Valtiovarainministeriö (2010). *Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 51/2010. Helsinki: Valtiovarainministeriö. ISBN: 978-952-251-142-3 (pdf). [online] [Siteerattu 14.9.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL: <https://vnk.fi/documents/10623/1242929/Verotuksen+kehitt%C3%A4misty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti+2010/e5f2395b-0c47-46cb-8b73-9d01995e4ac4/Verotuksen+kehitt%C3%A4misty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti+2010.pdf?version=1.0>>.

Valtiovarainministeriö (2019). *Uudistuva, vakaa ja kestävä yhteiskunta*. Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2019:11. Helsinki: Valtiovarainministeriö. ISBN PDF: 978-952-251-992-4. [online] [Siteerattu 3.5.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161348/VM_11_2019_Virkamiespuheenvuoro_FINAAALI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

VATT Institute for Economic Research (2018). *Economic Policy Council Report 2017. Economic Policy Council*. ISBN 978-952-274-210-0 (PDF). [online] [Siteerattu 14.9.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL: <https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wordpress/wp-content/uploads/2018/01/Report2017.pdf>>.

Verohallinto (2018). *Valtion tuloveroasteikko 2019*. [online] [Siteerattu 26.6.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48846/valtion-tuloveroasteikko-2019/>>.

Verohallinto (2019). *Ulkomailta Suomeen tulevan työntekijän verotus*. [online] [Siteerattu 28.7.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49113/ulkomailta-suomeen-tulevan-ty%C3%B6ntekij%C3%A4n-verotus2/>>.

Veronmaksajain Keskusliitto (2017). *Selvitykset: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2017*. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto. [online] [Siteerattu 16.11.2018]. Saatavissa Internetissä: <URL:https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Selvitykset/kansainvalinen-palkkaverovertailu-2017/?_ga=2.260576196.855002108.1542356891-981895751.1542356891>.

Veronmaksajain Keskusliitto (2018). *Tilastot: Veroaste on verotuksen tason mittari*. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto. [online] [Siteerattu 19.11.2018]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Verotuotot/Veroaste/>>.

Veronmaksajain Keskusliitto (2018 b). *Palkansaajan tuloveroprosentit eräissä OECD-maissa*. Helsinki: Veronmaksajain Keskusliitto. [online] [Siteerattu 25.6.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Laskelmat/Palkansaajan-tuloveroprosentit-eraissa-OECD-maissa/>>.

Yle Uutiset (2010). *Downshifting kiinnostaa nuoria aikuisia*. Julkaistu Yle:n verkkosivuilla 23.3.2010 ja lähteet: Yle Uutiset, Annastiina Heikkilä. [online] [Siteerattu 6.8.2019]. Saatavissa Internetissä: <URL:<https://yle.fi/uutiset/3-5532964>>.

Oikeudelliset lähteet

Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta 18.12.1995/1551

Tuloverolaki 30.12.1992/1535

LIITTEET